

Z Krkonoš do vězení

Odsouzení Jaroslava Šabaty v souvislosti se setkáním československých a polských disidentů na československo-polských hranicích v roce 1978

Petr Keller

Perzekuce předního signatáře Charty 77 Jaroslava Šabaty¹ byla jedním z větších případů sledovaných Výborem na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS), značného ohlasu se jí dostalo i v zahraničí. Moc reprezentovaná represivním aparátem tehdy využila účelových argumentů ve snaze zastavit rozvíjející se mezinárodní spolupráci mezi Chartou 77 a polskou opozicí seskupenou ve Výboru na obranu dělníků (Komitet obrony robotników – KOR). Nepochybná byla též snaha prohloubit izolaci opozice ve společnosti.²

První kontakty

K pochopení okolností případu Jaroslava Šabaty je nutné se vrátit k počátkům spolupráce mezi polským a československým opozičním hnutím. Nejprve se jednalo pouze o vzájemnou reflexi existence dvou názorově blízkých hnutí v podobných situacích. První informaci o perzekuci v Československu přinesl členům KOR student slavistiky Andrzej Jagodziński a týkala se procesu s hudební skupinou DG 307.³ Přímé kontakty pak zahájil telefonický rozhovor Jiřího Hájka s Jackem Kuroněm v roce 1977.⁴ V únoru 1978 (tedy v období těsně před vznikem VONS) se náhodou přičiněním buď Anny Šabatové, nebo Václava Havla zrodila v kruhu Charty 77 při setkání na Hrádečku myšlenka na možnost legálního setkání s lidmi z Výboru společenské sebeobrany-Výboru na obranu dělníků (Komitet Samoobrony Społecznej-Komitet Obrony Robotników – KSS-KOR), jak zněl nyní celý název výboru⁵, na tzv. Cestě československo-polského přátelství v Krkonoších, kam měli bez problému přístup občané obou zemí.⁶ Do Varšavy byla na jaře 1978 vyslána spojka, kterou byl student pražské FAMU ze Slovenska Tomáš Petřivý.⁷ S pomocí svých polských kolegů se setkal s představitelem polské opozice Jackem Kuroněm a společně domluvili setkání disidentů v Krkonoších. Kuroň to podle svých slov považoval za čiré bláznovství, přesto souhlasil.⁸ Tato skepse však možná vedla k tomu, že se na první setkání, které se podle Anny Šabatové mělo konat kolem 20. července 1978 v kiosku u Obří boudy, polští disidenti nedostavili.⁹

- 1 Jaroslav Šabata se narodil 2. 11. 1927. Vystudoval psychologii, filozofii a historii na filozofické fakultě brněnské univerzity. V letech 1964–1968 zde působil jako vedoucí katedry psychologie. V letech 1968–1969 byl tajemníkem Krajského výboru KSČ v Brně, v roce 1968 členem Ústředního výboru KSČ. V důsledku tzv. normalizace byl v roce 1970 vyloučen z komunistické strany a donucen k odchodu z univerzity. Stal se jedním z autorů Malého akčního programu opozičního Socialistického hnutí československých občanů. V roce 1972 byl odsouzen pro trestný čin podvracení republiky za účast na letákové akci vyzývající k bojkotu voleb na šest a půl roku do vězení, odkud byl propuštěn v rámci amnestie v roce 1976. V letech 1978–1981 byl mluvčím Charty 77. V roce 1988 se stal spoluzakladatelem Hnutí za občanskou svobodu. Po listopadu 1989 působil jako mluvčí Občanského fóra v Brně, v letech 1990–1992 byl ministrem české vlády.
- 2 Pro zpracování případu Jaroslava Šabaty bohužel nemáme k dispozici ani soudní spis vedený u Okresního soudu v Trutnově (spis. zn. I T 1026/78), ani vyšetřovací spis, které nebyly doposud dohledány. Nejrozsáhlejší dokumentace je tak uložena v knihovně samizdatové a exilové literatury Libri prohibiti (dále jen LP) ve sbírce Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (dále jen sb. VONS), inv. č. 288.
- 3 Rozhovor autora s Andrzejem Jagodzińským ze dne 8. 8. 2000; LIPSKI, Jan Józef: *KOR – Komitet Obrony Robotników – Komitet Samoobrony Społecznej*. Warszawa, Niezależna Oficyna Wydawnicza 1983, s. 198. Více ke vztahům československého a polského disentu a s ním souvisejícím kauzám, které sledoval VONS, viz KELLER, Petr: Odráž československo-polských vztahů v aktech Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, in: *Od rywalizacji do współpracy. Relacje polsko-czeskie w badaniach młodych historyków z Polski i Republiki Czeskiej*. Wrocław 2003, s. 219–244. Další pohled na vazby československé a polské opozice přináší obsáhlá studie Petra BLAŽKA *Setkání představitelů československé a polské opozice na státních hranicích 1978–1989*, in: *Česká a polská historická tradice a její vztah k současnosti*. Pardubická konference (18.–20. dubna 2002). Ed. Dominik Hrodek. Sešity Ústavu českých dějin FF UK v Praze, řada A – Sborníky, sv. 1. Praha 2003, s. 177–209.
- 4 Rozhovor autora s Janem Lityńským ze dne 7. 6. 2000.
- 5 Ke změně názvu výboru došlo na chůzi dne 27. 9. 1977. Změna názvu měla odrážet přeměnu výboru na organizaci, která neměla nadále pomáhat pouze dělníkům, ale všem vrstvám společnosti. Přeměnil se tak již ve skutečnou politickou opozici.
- 6 Rozhovor autora s Petrem Uhlem a Annou Šabatovou ze dne 17. 7. 1999. Viz též editorskou poznámku č. 1 ke společnému prohlášení Charty 77 a KSS-KOR k 10. výročí okupace Československa. *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*. Svazek 1. Eds. Blanka Císařovská – Vilém Prečan. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 2007, s. 160–161.
- 7 Rozhovor autora s Petrem Uhlem a Annou Šabatovou ze dne 17. 7. 1999.
- 8 KUROŇ, Jacek: *Gwiazdny czas – Wiary i winy dalszy ciąg*. London, ANEKS 1991, s. 81–82.
- 9 Rozhovor autora s Petrem Uhlem a Annou Šabatovou ze dne 17. 7. 1999.

Další setkání, první uskutečněné, proběhlo 27. července 1978 (Jacek Kuroń uvádí v srpnu 1978). Jacek Kuroń se na něm domluvil s Adamem Michnikiem, Janem Lityńským a Antonim Macierewiczem, přičemž ostatní aktivisty KSS-KOR o tomto setkání neinformovali z obavy před vyzrazením. Na setkání na Sněžce vyrazili po skupinách.¹⁰ Z československé strany se setkání zúčastnili Václav Havel, Marta Kubišová (tehdy mluvčí Charty 77), Tomáš Petřivý a Jiří Bednář, z polské Jacek Kuroń, Adam Michnik, Jan Lityński a Antoni Macierewicz.¹¹ Hlavním bodem bylo jednání o společné deklaraci k 10. výročí okupace Československa. Dále projednali společný dopis „obráncům lidských práv ve východní Evropě a v SSSR“.¹² Uveřejnění společného prohlášení k výročí 21. srpna bylo načasováno až na polovinu srpna 1978 a způsobilo senzaci.¹³

K druhému uskutečněnému setkání došlo zřejmě 20. září 1978 (popřípadě počátkem září 1978) znovu na Sněžce, ovšem v daleko větší skupině. Setkání trvalo asi tři hodiny, část účastníků se měla dokonce proti všem zásadám konspirace zapsat do návštěvní knihy kiosku. Účastníci též vydali společné *Komuniké o druhém československo-polském setkání*.¹⁴ Po tomto setkání se v polských disidentských periodikách objevily ve větší míře články s československou tematikou nebo dokumenty pocházející z prostředí československého disentu.

Aktivita disidentů, které začínaly přerušovat státní hranice a nabízely možnost dalšího rozvoje spolupráce, byly pro komunistickou diktaturu nepřijatelné. Vyhlášením Charty 77 a vznikem VONS po prvních represích totiž definitivně padla představa režimu o dokončení normalizace po otřesu, který způsobilo Pražské jaro. Myšlenka na další možné uvolnění vztahů se Západem po podepsání Závěrečného aktu KBSE v Helsinkách v roce 1975 byla náhle nabourána „skupinou nezodpovědných a nepřátelských jedinců“. Aby se zabránilo mnohem závažnějším mezinárodním a vnitropolitickým důsledkům, bylo třeba jednat. Proto se bezpečnostní složky snažily využít každé události, která by v konečném důsledku mohla vést k uvěznění disidentů. Tak se také stalo i v následujícím případě.¹⁵

Setkání v Krkonoších 1. října 1978

K dalšímu setkání disidentů z obou zemí mělo dojít na stejném místě 1. října 1978. Chtěli se ho zúčastnit Rudolf Battěk, Jiří Bednář,¹⁶ Jaroslav Šabata, Jiří Němec, Tomáš Petřivý, Pavel Landovský a Václav Havel, z polské strany Piotr Naimski, Adam Michnik, Jan Lityński.¹⁷ Den před setkáním se československá skupina disidentů sešla u Václava Havla na Hrádečku, kde projednala text vypracovaný Jiřím Němcem *Poselství svobodným Evropanům* (popřípadě *Výzva svobodným Evropanům*). Nad vyzněním textu se mezi účastníky rozproudila diskuze. Text měl být projednán na schůzce obou hnutí a vydán jako společný dokument.¹⁸

Od chvíle, kdy vyrazili z Hrádečku, byli čeští účastníci setkání sledováni, což ovšem nezpozorovali. Postupně byli kontrolováni a část z nich zachycena. Rudolf Battěk vzhledem k aktivitám bezpečnosti od účasti na setkání upustil.

10 KUROŇ, c. d., s. 82.

11 Rozhovor autora s Janem Lityńským ze dne 7. 6. 2000. Editori dokumentů Charty 77 uvádějí v poznámce č. 1 ke společnému prohlášení Charty 77 a KSS-KOR k 10. výročí okupace Československa jiný seznam účastníků schůzky. Z české strany se jí měli navíc účastnit Ladislav Hejránek (mluvčí Charty 77) a Petr Uhl, na polské straně zase neuvádějí Jana Lityńského a Antoni Macierewicze. *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*. Sv. 1, c. d., s. 161.

12 KUROŇ, c. d., s. 82; *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*. Sv. 1, c. d., s. 161. K dopisu dodatečně připojili podpis také disidenti z obou zemí, kteří se schůzky přímo neúčastnili.

13 Tamtéž. 16. srpna prohlášení uveřejnily např. Rádio Svobodná Evropa a *Frankfurter Allgemeine Zeitung*.

14 Rozhovor autora s Petrem Uhlem a Annou Šabatovou ze dne 17. 7. 1999. Lityński uvádí, že se týž den konala tisková konference pro západní novináře, kteří byli informováni o společných aktivitách. Rozhovor autora s Janem Lityńským ze dne 7. 6. 2000.

Podle editorů dokumentů Charty 77 došlo k setkání nejspíše před 11. zářím 1978, kdy byl uveřejněn rozhovor. *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*. Sv. 1, c. d., s. 163. Je proto možné, že rozhovor byl uskutečněn již na prvním setkání, tj. 27. července 1978. Tento předpoklad nepřímo potvrzují také *Londýnské listy*, říjen–listopad 1978, s. 2–3. Jako datum další schůzky potom uvádějí 20. září 1978.

15 Vliv Závěrečného aktu KBSE z roku 1975 rozebírá kniha Davida C. THOMASE *Helsinský efekt: mezinárodní zásady, lidská práva a zánik komunismu*. Praha, Academia 2007, s. 223–226.

16 První dva uvádí pouze BATTEK, Rudolf: Setkání na hranici, in: *Ze zášuvky i z bloku*, č. 14/1987, s. 2. Vzhledem k dalšímu vývoji je to v případě Rudolfa Battěka pochopitelné.

17 Jacek Kuroń uvádí mezi účastníky setkání místo Piotra Naimského Antoni Macierewicze. KUROŇ, c. d., s. 83; Jaroslav Šabata si účast Pavla Landovského nevybavuje, rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

18 Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007. Jaroslav Šabata v rozhovoru popsal politicko-filozofickou diskuzi nad dokumentem, který „byl zajímavý jak svojí formou, tak i obsahem“. Diskuze mezi ním a Jiřím Němcem se týkala obsahu pojmu svobodný Evropan. Podle Šabaty mělo jít především o „vnitřně svobodného“ Evropana, aby se dokument netýkal pouze těch za „železnou oponou“. Dokument zároveň obsahoval výzvu ke sjednocení těchto svobodných lidí ke společnému úsilí o „viditelné spojenectví“. Podle J. Šabaty se mělo jednat o prvotní zárodek pozdější diskuze o mírovém hnutí. Dokument dosud nebyl nalezen. Podle odvolání Jaroslava Šabaty proti rozsudku Okresního soudu v Trutnově ze dne 11. 1. 1979 nebyl ani součástí spisu.

V jedné skupině pokračovali dále Jiří Němec, Tomáš Petřivý a Jaroslav Šabata.¹⁹ Jiří Bednář byl zadržen až u kiosku u Obří boudy, kde se stal svědkem zadržení Michnika, Lityňského a Naimského. Poté byl předveden k výslechu. Ti, co viděli, že je vše prozrazeno a dochází k zásahu, se z místa schůzky vzdálili.²⁰ Odhaduje se, že společné akce bezpečnostních složek se účastnilo až 400 mužů.²¹

Disentu bylo známo, že československá bezpečnost provedla předběžné razie. Bezpečnostní akce byla zahájena již před druhou schůzkou a pokračovala i po jejím skončení, tedy od 18. do 22. září 1978. StB se mohla domnívat, že má v těchto dnech dojít ke schůzce Charty 77 a KSS-KOR. V této souvislosti byli už 18. září předvedeni k informativnímu pohovoru tehdejší mluvčí Charty 77 Ladislav Hejránek, Marta Kubišová a Jaroslav Šabata, při němž byli varováni před rozvíjením dalších styků s Poláky. Dne 20. září byl na hranicích z vlaku vyveden Tomáš Petřivý a poté zadržován 65 hodin na okrsku Veřejné bezpečnosti. I Petr Uhl a Anna Šabatová byli ten den zadrženi a vyslýcháni, což byl také jeden z důvodů, proč se následujícího setkání nezúčastnili. Dalšími zadrženými byli manželé Ivana a Martin Hyblerovi a Václav Malý. Ve dnech 21. a 22. září byli vyslechnuti Ludvík Vaculík, Julius Tomin, Andrej Stankovič a další.²²

Podle některých informací mohla mít o setkání konkrétní informace polská Služba Bezpieczeństwa (SB). Ta měla využívat k ochraně hranice jednotek pohraniční stráže – Wojska Ochrony Pogranicza (WOP), které pokrývaly hranici uniformovanými a neuniformovanými příslušníky, řadou spolupracovníků a v neposlední řadě také operativní technikou. Podle instrukcí polské pohraniční stráže měli setkání opozice pouze přihlížet, tajně jej fotografovat, filmovat a nahrávat. Předpokládali, že podobně bude postupovat i československá bezpečnost. Z nějakého důvodu to byl předpoklad mylný a pro polské příslušníky WOP byl tvrdý zásah československých orgánů překvapením.²³

Podle názoru části disidentů navíc nebyla dodržena některá pravidla konspirace jako např. princip naléhavosti schůzky – vše již bylo domluveno na předchozí schůzce a další nebyla bezpodmínečně nutná. Toto setkání mělo jen prohloubit vzájemný kontakt.²⁴ Tak se stalo, že na obou stranách bylo několik zadržených. V Polsku se jednalo o Adama Michnika, Jana Lityňského a Piotra Naimského. Všichni byli zadrženi na 48 hodin a vyslýcháni.²⁵ V Československu to dopadlo mnohem hůře. Jiří Bednář byl na několik hodin zadržen a vyslýchán v kiosku u Obří boudy²⁶, Jiří Němec a Tomáš Petřivý byli zadrženi také na 48 hodin, Jaroslav Šabata po incidentu s bezpečností skončil ve vazbě.²⁷ Ještě před tím byli účastníci perlustrováni a fotografováni.²⁸

Incident

K incidentu, jež se stal základem pro trestní stíhání Jaroslava Šabaty, došlo na Obvodním oddělení Veřejné bezpečnosti ve Velké Úpě (součást Pece pod Sněžkou). Jaroslav Šabata byl spolu s Jiřím Němcem a Tomášem Petřivým

19 Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

20 Sdělení VONS č. 41, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 11/1978, s. 16. Jaroslav Šabata přítomnost Jiřího Bednáře nepotvrdil. Jiří Bednář se mohl na setkání vydat samostatně. Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

21 SHORT, Andrew: Cooperation among the democratic oppositions of Poland, Hungary and Czechoslovakia, in: *East European Reporter*, r. 1, č. 4, zima 1986, s. 25.

22 Sdělení VONS č. 38, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 11/1978, s. 15.

23 PIECUCH, Henryk: *Služby specjalne atakują – Od Jaruzelskiego do Kwaśniewskiego*. Warszawa, Agencja Wydawnicza CB 1996, s. 258–260. Autor, původně příslušník WOP, uvádí, že veškerá dokumentace včetně fotografií, filmů a nahrávek zmizela spolu se spisy z velitelství WOP ve Varšavě v červnu 1989.

Vnímání vzájemné spolupráce opozičních skupin z Československa a Polska jako výrazně negativního jevu ze strany mocenských a bezpečnostních orgánů jasně dokazuje roční plán činnosti SNB pro rok 1978, který projednalo a schválilo předsednictvo ÚV KSČ již v prosinci 1977. Bezpečnosti byl dán úkol zabránit společnému propojování opozičních sil v socialistických zemích. GRUNTORÁD, Jiří: Státní bezpečnost proti Chartě 77 – Akce IZOLACE (krátká analýza a edice dokumentů), in: *Securitas Imperii*, č. 5. Praha, Úřad pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu 1999, s. 173.

Šířeji líčí zásahy StB proti společným akcím opozičních hnutí především v osmdesátých letech BLAŽEK, c. d., s. 199–207.

24 Rozhovor s Václavem Bendou, in: *Polsko a my*, březen 1979, s. 5; LIPSKI, c. d., s. 199. Podobný názor zazněl při citovaných rozhovorech autora s P. Uhlem a A. Šabatovou i s J. Lityňským. Jiný názor zastává Jaroslav Šabata, který schůzku považoval za jednu ze zahajovacích, jež měla otevřít další spolupráci mezi Chartou 77 a KSS-KOR. Platforma měla být vymezena dokumentem projednávaným na Hrádecku *Výzva svobodným Evropanům*.

25 LIPSKI, c. d., s. 199. Kuroň uvádí jako třetího A. Macierewicze. KUROŇ, c. d., s. 83. Podle zprávy ČTK převzaté z agentur APA a Reuters ze dne 5. 10. 1978 byli A. Michnik, J. Lityňský a P. Naimski propuštěni 4. 10. 1978.

26 Sdělení VONS č. 41, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 11/1978, s. 16–17.

27 LIPSKI, c. d., s. 199.

28 Odůvodnění odvolání proti rozsudku ze dne 11. 1. 1979 ve věci Jaroslava Šabaty u Okresního soudu v Trutnově pod č. j. 1 T 1026/78, s. 2–3 LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. II/2, kart. 45 (dále jen Odůvodnění odvolání proti rozsudku...).

předveden pro údajnou nesrovnalost v občanském průkazu.²⁹ Průběh incidentu byl vylíčen v dokumentech VONS, které byly tehdy zveřejněny. Podle nich k němu došlo poté, co se Jaroslav Šabata pokusil na toaletě zničit zmíněný dokument *Výzva svobodným Evropanům* projednávaný před cestou na Hrádečku. Za to byl fyzicky a slovně napaden příslušníkem VB nstržm. Radišou Stojkovičem. „...vyvlekl jej na chodbu, smýkal jím a bil o zeď...“³⁰ Při incidentu začal krváčet ze rtu. Potom byl nucen k tomu, aby se vysvlékl, což učinil. Příslušník mu dále nařídil, aby se postavil do středu místnosti, což Šabata odmítl. Příslušník VB jej znovu fyzicky napadl a tehdy mu Jaroslav Šabata dal symbolický políček. To na straně Stojkoviče ještě vystupňovalo násilí. „...Nešlo o žádný ‚chvat a hmat‘, ale o brutální sražení na zem pěstmi...“, píše se v odvolání proti rozsudku.³¹

VONS informoval o průběhu schůzky na československo-polských hranicích a zadržení Jaroslava Šabaty ve svém sdělení č. 41, které mělo vzniknout také na základě zprávy Václava Havla z 3. 10. 1978.³² Na adresu prezidenta Gustáva Husáka se pak obrátili zbylí mluvčí Charty 77 Marta Kubišová a Ladislav Hejránek, kteří žádali propuštění svého kolegy a vyšetření celé události. Ve svém dopise připomínali nezákonnost celého postupu policejních orgánů a též v narážce na zhoršený zdravotní stav zadrženého případ jiného mluvčího Charty 77 Jana Patočky, který zemřel po sérii vysilujících výsledků. Tento dopis zároveň popisoval některé okolnosti zadržení Jaroslava Šabaty. „Jeden ze zadržených zde pak byl svědkem toho, jak byl dr. Jaroslav Šabata surově vlečen po chodbě, jak s ním policisté několikrát mrštili proti zdi a pak ho zatáhli do kanceláře, odkud bylo slyšet rány dopadajícího na člověka, výkřiky dr. Šabaty a jeho protesty proti neoprávněnému násilí“.³³

Vyšetřování vzhledem k povaze obvinění neprováděly orgány Státní bezpečnosti, ale Veřejná bezpečnost.³⁴ Jaroslav Šabata byl obžalován podle §§ 155 a 156 trestního zákona z „trestného činu útoku na veřejného činitele, jehož se měl dopustit tím, že hrubě urazil (slovem i fyzickým útokem malé intenzity) příslušníka VB při výkonu jeho pravomoci“.³⁵ Později byl trestný čin překvalifikován na hrubou urážku veřejného činitele podle § 176, odst. 2 trestního zákona.³⁶ Během několikaměsíčního trestního stíhání byl nucen pobývat ve vazbě ve věznici v Hradci Králové.³⁷ Podle § 156, odst. 2 trestního zákona mohl být odsouzen až k ročnímu nepodmíněnému trestu odnětí svobody.³⁸ Dále se nad ním jako Damoklův meč vznášela hrozba výkonu podmíněně prominuté části předchozího trestu.

Šabatovým obhájcem se stal JUDr. Josef Danisz, který se v případě angažoval tak silně, že za to byl postižen.³⁹ Hlavní líčení se konalo 11. ledna 1979 u Okresního soudu v Trutnově. Líčení bylo přístupné pouze pro nejbližší

29 Nesrovnalostí u Jaroslava Šabaty mělo být zjištění, že není trvale zaměstnán, Tomáš Petřivý pak měl potvrzení místo občanského průkazu, k tomu ještě s prošlou platností. Obžaloba uváděla jako jeden z důvodů také údajné rychlé otočení a odchod Šabaty a Němce. Viz Odůvodnění odvolání proti rozsudku..., s. 2.

30 TOMINOVÁ, Zdena – ŠABATOVÁ, Anna: *Zpráva o průběhu procesu s dr. Jaroslavem Šabatou, mluvčím Charty 77*, příloha B sdělení VONS č. 67, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 1/1979, s. 16 (dále jen *Zpráva o průběhu procesu*...). Tominová ještě zapsala závěrečnou řeč Jaroslava Šabaty. Šabata před soudem, in: *Listy*, r. 9, č. 1, únor 1979, s. 15. V průběhu líčení si nebylo možno dělat zápisky a proto Zdena Tominová využila své fotografické paměti. Viz rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

31 Odůvodnění odvolání proti rozsudku..., s. 6–7; *Zpráva o průběhu procesu*..., s. 16; Rozhovor autora s Petrem Uhlem a Annou Šabatovou ze dne 17. 7. 1999.

Jaroslav Šabata dnes celou událost popisuje mírně odlišným způsobem. Podle Šabaty ho na okrsku během podávání vysvětlení nutil příslušník SNB nstržm. Radiša Stojkovič, aby se postavil, neboť prý nemá nárok na to, aby seděl. Tento postup považoval Šabata za šikanu a odmítl jej. Příslušníka to rozcílilo a Šabatu napadl. Zde Jaroslav Šabata připouští, že se nechal vyprovokovat a vyřadil mu políček. Při sepisování protokolu jej příslušník obvinil ještě ze slovního napadení. Během výslechu měl Šabata požádat, zda by mohl odejít na toaletu, kde spláchl dokument *Výzva svobodným Evropanům*. Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

32 HAVEL, Václav: *Československo-polská policejní akce na cestě československo-polského přátelství*, LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/2, kart. 45; sdělení VONS č. 41, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 11/1978, s. 16–17. Za podobný údajný útok na veřejného činitele v červnu 1978 byl odsouzen evangelický duchovní Jan Šimsa na osm měsíců nepodmíněně.

33 Dopis mluvčích Charty 77 prezidentu ČSSR Gustávu Husákovi z 8. 10. 1978, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 11/1978, s. 7–8.

34 Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

35 Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, §§ 155 a 156.

36 Vyšetřovatelé se mohli opřít o výklad daného trestného činu, jak jej podávala vzdělávací příručka SNB: „Hrubou urážkou je zvlášť urážející útok na čest a vážnost orgánů nebo veřejných činitelů zde uvedených, ať projevem nebo skutkem ... dotýkající se vážnosti a cti napadeného, nedosahující však intenzity násilí (např. políček)“. Viz *Československé trestní právo – zvláštní část*. Praha, Školský odbor Správy kádrů MV 1965, s. 134.

37 Oproti dalším vězňům se měla podle Jaroslava Šabaty vazební věznice vyznačovat volnějším režimem. Také ovšem zaznamenal přítomnost lidí, kteří měli působit jako konfidenti a podávat o něm zprávy. Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

38 „Kdo hrubě urazí nebo pomluví veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci nebo pro tento výkon, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem.“ Trestní zákon č. 140/1961 Sb., § 156, odst. 2.

39 Sdělení VONS č. 66 a 67, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 1/1979, s. 14–15. Advokát Josef Danisz vystupoval ještě v několika dalších případech s disidenty (např. s Jiřím Grušou, Jaroslavem Kukalem a Tomášem Petřivým). Jeho obhajoba se vyznačovala vysokou odbornou fundovaností a občanskou statečností. Nejříve byl zastršován obviněním z urážky veřejného činitele, v červnu 1979 mu bylo zrušeno

příbuzné – jeho děti Annu a Jana Šabatovy – a pro Zdenu Tominovou, jež byla důvěrníkem obžalovaného, ostatní „veřejnost“ představovali příslušníci a zaměstnanci bezpečnosti. Prokurátorka Magda Adamová i soudce Jiří Grulich nepůsobili podle Jaroslava Šabaty dojmem osobní angažovanosti, nicméně se na procesu podíleli bez toho, aniž by se pokusili jeho vývoj ovlivnit ve prospěch obžalovaného. Ani přátelům Jaroslava Šabaty a dopisovatelům agentur Reuters, AFP, ANSA, ani zástupcům britského a kanadského velvyslanectví nebyla přítomnost na soudním jednání umožněna (uváděné tvrzení, že místnost je přeplněna, bylo používáno i v dalších procesech, např. se členy VONS). Ještě před příjezdem do Trutnova byla příslušníky SNB zastavována auta s pražskou poznávací značkou, cestující byli kontrolováni a dotazováni na důvod návštěvy města.⁴⁰ Při jednání nebyl na výpovědi J. Němce a T. Petřivého záměrně brán zřetel a soudce JUDr. Jiří Grulich dal za pravdu příslušníkům SNB, ačkoliv jejich svědecké výpovědi byly rozporuplné. Text prohlášení, který se pokusil Jaroslav Šabata zničit a který byl v rozsudku označen jako „písemnost protisocialistického zaměření“, nebyl vůbec přiložen ke spisu. Jaroslav Šabata byl odsouzen na 9 měsíců nepodmíněně v II. nápravně výchovné skupině (NVS).⁴¹

Jaroslav Šabata se spolu se svým advokátem JUDr. Daniszem a synem Janem Šabatou proti rozsudku odvolali, ale senát Krajského soudu v Hradci Králové pod vedením JUDr. Jiřího Slezáka dne 16. 2. 1979 trest vyměřený okresním soudem potvrdil. Při soudním líčení byla zásada veřejnosti procesu dodržována stejným způsobem jako u prvoinstančního soudu, do jednací síně se dostali pouze Jan a Anna Šabatovi. Líčení proběhlo bez předvolání svědků, pouze jako formální projednání odvolání na základě spisového materiálu.⁴²

Dne 20. května 1979 rozhodl Obvodní soud pro Prahu 6, že Šabata musí vykonat zbytek minulého trestu odnětí svobody, z kterého byl podmíněně propuštěn, tj. 17 měsíců a 11 dnů.⁴³ V té době byl ve věznici („lágru“) v Ostrově nad Ohří ve II. NVS v otevřeném oddělení, později byl umístěn do I. NVS ve vazební věznici v Litoměřicích. V novém bloku určeném také pro politické vězně byl na cele už vždy jen s jedním vězněm odsouzeným pro kriminální trestné činy, cítil se tedy podle svých slov „v naprosté izolaci“. ⁴⁴ Před svým propuštěním z vězení 12. prosince 1980 prohlásil u Obvodního soudu pro Prahu 6, že bude bojovat za svou rehabilitaci. Po propuštění na svobodu Šabata nepřestal vyvíjet opoziční činnost, nadále tedy zůstal předmětem zájmu Státní bezpečnosti.⁴⁵

Tomáš Petřivý

V rámci preventivních opatření před setkáním v Krkonoších a v souvislosti s kontakty mezi československým a polským disentem byl také obžalován jeden z jejich aktivních účastníků – student Tomáš Petřivý. Ten byl zadržen 20. 9. 1978 na hraničním přechodu do Polska Lichkov-Międzylesie.⁴⁶

členství v advokátní komoře. V březnu 1980 byl za zmínku o procesech v padesátých letech pro údajné znevažování soudce v případě Jiřího Chmela odsouzen za trestné činy útoku na veřejného činitele § 156 odst. 2 tr. zákona a útoku na státní orgán a orgán společenské organizace podle § 154 odst. 2 tr. zákona na 10 měsíců nepodmíněně do I. NVS a k zákazu výkonu povolání advokáta na dva roky. Ještě před tím se stal členem VONS. Viz článek Umlčení čestného obhájce, in: *Listy*, r. 9, č. 2, duben 1979, s. 24; sdělení VONS č. 170, in: *Informace o Chartě 77*, r. 3, č. 5/1980, s. 10. Jeho další osud je již otázkou pro jiný článek.

40 Zpráva o průběhu procesu..., s. 16, Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

41 Odůvodnění odvolání proti rozsudku..., s. 3; Zpráva o průběhu procesu..., s. 16–17. Podle Jaroslava Šabaty mohl být zmíněný dokument součástí spisu. Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

42 Sdělení VONS č. 76 a sdělení Charty 77, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 3/1979, s. 5–6. Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007. Soudce neměl údajně původně kauzu přidělenou, dostal ji místo svého kolegy.

43 Sdělení VONS č. 92, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 5/1979, s. 4–5; Sdělení VONS č. 102, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 7/1979, s. 8; Sdělení VONS č. 106, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 7/1979, s. 11–12.

44 *Jaroslav Šabata – 7 let ve vězení*, in: *Listy*, r. 10, č. 3–4, červenec 1980, s. 29. Přes změnu nápravně výchovné skupiny mu měla být zachována četnost návštěv jedenkrát za půl roku platná pro II. NVS. Stejně tak spoluvězni byli zcela nepochybně záměrně vybíráni podle jejich psychologického profilu. Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

45 Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007; sdělení VONS č. 223, in: *Informace o Chartě 77*, r. 4, č. 1/1981, s. 7.

46 Pohraniční orgány podrobily Petřivého důkladné prohlídce, při níž se snažil vyhodit materiály, které převážel. Tehdy mělo dojít ke slovní a fyzické potyčce s příslušníky pasové kontroly. Kromě příslušníků pasové a celní kontroly nebyli incidentu přítomni žádní další svědci. Incident byl v usnesení Okresní prokuratury v Ústí nad Orlicí o zahájení trestního stíhání Tomáše Petřivého popsán takto: „V průběhu celní prohlídky celním orgánem Oldřichem Koubkem byly u něho nalezeny písemnosti, ke kterým se nechtěl vyjádřit, a část jich potom vyhodil z okna. Po upozornění vzhledem k nedokončené celní prohlídce, že k další cestě do PLR nebude propuštěn a v nejbližší železniční stanici musí vystoupit, výzvy neuposlechl, prohlašoval, že dobrovolně nevystoupí, počal urážet hrubými výroky příslušníky OPK [Oddělení pasové kontroly – pozn. autora] Lichkov mjr. Vávru a nstržm. Čejchana, během jízdy posledně jmenovaného udeřil rukou do prsou a hrubě urážel. Stejně si počínal i po vyvedení z rychlíku v železniční stanici Mezilesí, kdy opět napadl pěťmi nstržm. Čejchana a pprap. Vavřinu.“ LP, sb. VONS, inv. č. 243, sign. I/1, kart. 40.

Petřivý byl zadržen na 48 hodin a eskortován na sérii výslechů do Prahy (22. a 23. 9.). Při výsleších mu bylo vyhrožováno odebráním cestovního pasu, vyloučením ze studií a obviněním z několika trestných činů za rozmnožování a rozšiřování písemností protispoločenského

Tomáš Petřivý byl znovu zadržen spolu s Jaroslavem Šabatou a Jiřím Bednářem na 48 hodin 1. 10. 1978 při nepodařené schůzce na Sněžce. Stal se důležitým svědkem incidentu Jaroslava Šabaty, pravděpodobně proto bylo v jeho kauze zahájeno 6. 10. 1978, tedy tři týdny po incidentu, trestní stíhání pro trestný čin útoku na veřejného činitele. Znovu byl zadržen 28. 10. 1978.⁴⁷ Dalším perzekučním činem bylo jeho vyloučení ze 3. ročníku FAMU, k němuž došlo pouze na základě vzneseného obvinění.⁴⁸ V dubnu byl mimořádným povolávacím rozkazem donucen nastoupit základní vojenskou službu. Zde se 15. 5. 1979 pokusil o sebevraždu. Místo přijetí na psychiatrickou kliniku byl vzat do vazby, obviněn z vyhýbání se výkonu vojenské služby a 7. 12. 1979 odsouzen Vojenským obvodovým soudem v Prešově na deset měsíců do vězení. Po vykonání trestu jej 4. 9. 1980 Okresní soud v Ústí nad Orlicí pod vedením JUDr. Jiřího Radoše znovu odsoudil, tentokrát k souhrnnému trestu dvou let do I. NVS. Krajský soud v Hradci Králové při odvolacím řízení rozsudek okresního soudu potvrdil.⁴⁹

Ohlas v zahraničí

Ještě během vazebního stíhání se objevila řada protestů poukazujících na zhoršený zdravotní stav Jaroslava Šabaty a nedostatečnou péči o něj. Pod mezinárodním tlakem se situace v prosinci 1978 změnila k lepšímu, když bylo dovoleno, aby dostával potravinové balíčky.⁵⁰ Soudní proces měl díky kontaktům signatářů Charty 77 a sdělením VONS velkou odezvu v zahraničí.⁵¹ Chartisté a exulanti oslovili řadu známých osobností a organizací.⁵² Například v SRN se na podporu Jaroslava Šabaty shromáždilo přes 3 000 podpisů, synu Václavu Šabatovi, který emigroval v roce 1978 do Rakouska, napsal Olaf Palme, Gustávu Husákovi potom François Mitterrand a Socialistická internacionála.⁵³ Mluvčí Charty 77 Ladislav Hejdaňek oslovil otevřeným dopisem rakouského spolkového kancléře Bruna Kreiského s žádostí o intervenci ve prospěch vězněného. K dopisu byla přiložena podrobná dokumentace případu.⁵⁴

Dne 29. 1. 1979 se v pařížském sále Mutualité sešlo přes 3 000 účastníků manifestace na podporu Šabaty organizované Mezinárodním výborem proti represi a skandovalo jeho jméno.⁵⁵ Zmíněný výbor sesbíral navíc přes 6 000 telegramů zaslaných odborovými a politickými organizacemi a žádajících pro mluvčího Charty 77 svobodu. Potom se je neúspěšně pokoušel odevzdat na československé ambasádě v Paříži.⁵⁶

Nechyběly ani protesty z Polska, již 14. 10. 1978 vyzvali polští disidenti „všechny lidi dobré vůle“ k podpoře požadavku na osvobození Jaroslava Šabaty.⁵⁷ Dne 16. 11. 1978 poslal KSS-KOR spolu s Chartou 77 dopis Federálnímu shromáždění a Sejmu PLR, v němž vyjádřily protest proti zákroku bezpečnostních orgánů, který zabránil jejich společné schůzce.⁵⁸ Informace o procesu včetně závěrečného slova Jaroslava Šabaty byly vytištěny v *Biuletynu Informacyjnym* vydávaném KSS-KOR.⁵⁹ 15. ledna 1979 adresoval KSS-KOR dopis Jaroslavovi Šabatovi: „Milý příteli! Je nám nesmírně líto, že v našich zemích soudy nesoudí, ale provádějí příkazy policejního aparátu. Není to poprvé, co se

a protisocialistického obsahu. StB si na něm chtěla vynutit nátlakem spolupráci. Při propuštění mu byl odebrán pas. Viz nedatovanou zprávu Tomáše Petřivého, LP, sb. VONS inv. č. 243, sign. II/1, kart. 40.

47 Sdělení VONS č. 51, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 13/1978, s. 6.

48 Viz rozhodnutí kárné komise Fakulty filmové a televizní AMU o vyloučení T. Petřivého ze studia, LP, sb. VONS, inv. č. 243, sign. I/2, kart. 40. Rozhodnutí kárné komise FTF AMU muselo být rektorem zrušeno pro nesprávný procedurální postup. Neznamená to, že k vyloučení nedošlo, pouze se tak stalo na základě správného postupu o trochu později. I tak bylo v rozporu s tehdy platnými předpisy. Viz zpráva Tomáše Petřivého, LP, sb. VONS, inv. č. 243, sign. II/1, kart. 40.

49 Sdělení VONS č. 209, in: *Informace o Chartě 77*, r. 3, č. 14/1980, s. 10; Sdělení VONS č. 213, in: *Informace o Chartě 77*, r. 3, č. 15/1980, s. 3; sdělení VONS č. 249, in: *Informace o Chartě 77*, r. 4, č. 5/1981, s. 6. Dokumentace k případu Tomáše Petřivého je uložena v LP, sb. VONS, inv. č. 243, kart. 40.

Na podporu Tomáše Petřivého založili ve Francii spisovatelé Claude Roy a Roger Ikor, filozof Wladimir Jankelevitch a matematik Laurent Schwartz Výbor na podporu Tomáše Petřivého. Petřivý byl propuštěn 4. 5. 1981 z věznice v Želiezovcích po odpykání poloviny trestu. Zbýlá část (9 měsíců) mu byla podmíněčně odložena na zkušební dobu dvou let. Jeho život skončil za podivných okolností ve druhé polovině května 1986, kdy zemřel údajně na otravu alkoholem a psychofarmaky. UHL, Petr: Za Tomášem Petřivým, in: *Informace o Chartě 77*, r. 9, č. 8/1986, s. 7–8.

50 Sdělení VONS č. 75, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 2/1979, s. 10–11.

51 VONS informoval o kauze Jaroslava Šabaty ve svých sděleních č. 41, 66, 67, 69, 75, 76, 92, 102, 106 a 223.

52 Například skupina kolem levicového časopisu *Listy* se obrátila na komunistické a sociálně demokratické strany ve světě. Mezinárodní akce za osvobození J. Šabaty, in: *Listy*, r. IX, č. 1, únor 1979, s. 16.

53 Solidarita s Jaroslavem Šabatou, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 2/1979, s. 21–22.

54 Dopis byl datován 17. 1. 1979. Dopis Charty 77 a VONS Bruno Kreiskému, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 2/1979, s. 4–5.

55 Mezinárodní akce za osvobození J. Šabaty, c. d., s. 16.

56 Akce za osvobození Jaroslava Šabaty, in: *Listy*, r. IX, č. 2, duben 1979, s. 23–24.

57 Zpráva AFP z Varšavy ze dne 14. 10. 1978.

58 Otevřený dopis Sejmu PLR a Federálnímu shromáždění ČSSR ze 16. 11. 1978, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 13/1978, s. 10.

59 Proces Jaroslava Šabaty, in: *Biuletyn Informacyjny*, č. 1 (27), leden 1979, s. 56–57.

*stáváš obětí takových praktik. Tentokrát bylo Tvým proviněním, že ses chtěl setkat s námi, svými polskými přáteli. A to je pro nás obzvláště bolestné. Rozsudek soudu tak útočí i na nás. Jsi vězněm za naši společnou věc, za společný boj, za naši i Vaši svobodu. Pokud budeš uvězněn, potud budeme bojovat za Tvé propuštění. Co nejsrdečněji Tě ubezpečujeme o svém přátelství, solidaritě a bratrství.*⁶⁰

Solidarita s Jaroslavem Šabatou neskončila s jeho odsouzením. Je ovšem třeba konstatovat, že zájem o jeho případ byl do značné míry překryt rozsáhlou akcí proti členům VONS na konci května 1979 a procesem s některými z nich v říjnu téhož roku.⁶¹

Závěr

Vývoj případu Jaroslava Šabaty byl zásadně ovlivňován aktivním represivním postojem moci vůči signatářům Charty 77, jejímž mluvčím Šabata v té době byl. Lze se proto přiklonit k názoru, že celá akce bezpečnosti i následný soudní proces nabraly dynamiku především proto, že se jednalo o čelného představitele Charty 77, zároveň o bývalého člena nomenklatury KSČ a představitele reformního hnutí v roce 1968. Jedním z jejích důležitých cílů bylo zabránit mezinárodní spolupráci československého disentu s „pokročilejším“ disentem polským.

Případem Jaroslava Šabaty zastrašování disidentů neskončilo. V následujících měsících paralelně s touto kauzou došlo k zásahu proti skupině disidentů, kteří se aktivně podíleli na činnosti VONS a byli doslova v centru opozičního hnutí v Československu. Další projevy aktivního přístupu k likvidaci opozice pokračovaly v dalších procesech a také v akcích StB IZOLACE a ASANACE.

Nechtěným důsledkem setkání na hranicích disidentů v roce 1978 na *Cestě přátelství* byl zvýšený zájem obou pohraničních stráží o turisty, kteří po ní chodili. Došlo i k několika absurdním případům, kdy byli turisté považováni za slavné disidenty a důkladně kontrolováni. Dokonce ani po předložení občanského průkazu jim pohraničníci nevěřili, že dokumenty nejsou falešné.⁶²

60 *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 2/1979, s. 6. Opis dopisu je uložený v LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/9, kart. 48. Jeho text naráží na podobný polský případ policejního pronásledování, na stíhání Kazimierze Świtoně z Katovic, v té době jediného politického vězně v Polsku. Tento organizátor nezávislých odborů a spolupracovník KSS-KOR, často šikanovaný a zadržovaný na 48 hodin, byl 14. 10. 1978 při východu z kostela napaden a zbit milicí a o dva dny později odsouzen přestupkovým kolegiem na dva měsíce do vězení. Vzápětí však byl obviněn z trestného činu napadení veřejného činitele. Jeho případ byl znám v Československu díky sdělení VONS č. 68, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 2/1979, s. 7. Je proto otázkou, zda bezpečnostní služby socialistických zemí nepostupovaly podle jednotného klíče, jak se efektivně vypořádat s opozicí.

61 PAŽOUT, Jaroslav: Ohlas na perzekuci členů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných v roce 1979, in: *Sborník archivních prací*, r. 55, č. 1/2005, s. 215–272.

62 OPTYMISTA: Droga Przyjazni Polsko-Czechosłowackiej, in: *Biuletyn Dolnośląski*, č. 5/1979, s. 4–5.

1.

1978, 1. října, Trutnov. – Usnesení vyšetřovatelky oddělení vyšetřování Okresní prokuratury v Trutnově o zahájení trestního stíhání Jaroslava Šabaty pro trestný čin útoku na veřejného činitele.^(a)

Usnesení

Vyšetřovatelka okresní prokuratury v Trutnově rozhodla dne 1. 10. [19]78 takto:
Podle § 160/1 tr. ř. zahajují trestní stíhání a současně podle §163/1 tr. ř. stíhám jako obviněného PhDr. Jaroslava Šabatu, nar. 2. 11. 1927 v Dolenicích, okres Znojmo, t. č. bez pracovního poměru, trvale bytem Brno, Křížkovského ulice čp. 43,
z trestných činů útoku na veřejného činitele podle §§ 155/1a tr. z. a 156/2 tr. z.,
neboť na podkladě zjištěných skutečností je dostatečně odůvodněn závěr, že dne 1. 10. 1978 kolem 11.45 hodin v místnosti stálé služby obvodního oddělení VB v Peci pod Sněžkou okres Trutnov za přítomnosti příslušníků VB Kodeta a Horáčka hrubým vulgárním výrokem urazil příslušníka VB nstržm. Radišu Stojkoviče, který prováděl zjišťování totožnosti a osobní prohlídku, po vulgárním výroku uhodil prudce příslušníka VB Stojkoviče do obličeje.

Odůvodnění

Ze záznamu o výpovědi příslušníka VB nstržm. Stojkoviče jsem zjistila, že Jaroslav Šabata, narozen 2. 11. 1927 Dolenice, byl s dalšími osobami kontrolován v blízkosti státní hranice, poté předveden na OO VB v Peci pod Sněžkou za účelem zjištění totožnosti, kde se pokusil zničit tiskovinu s protistátním obsahem. Z tohoto důvodu bylo přikročeno k provedení osobní prohlídky, kterou započal příslušník VB nstržm. Radiša Stojkovič. Před započítím osobní prohlídky byl vulgárním výrokem a úderem do obličeje zadrženým Šabatou napaden. Dále bylo zjištěno, že Jaroslav Šabata se pokoušel opětovně udeřit zmíněného příslušníka VB, v čemž mu muselo být zabráněno použitím mírnějších prostředků.

Ze záznamu o výpovědi o jednání Jaroslava Šabaty je dostatečně odůvodněn závěr, že Jaroslav Šabata se výše popsaného jednání dopustil, a proto jsem rozhodla o zahájení trestního stíhání pro trestné činy útoku na veřejného činitele.

Poučení: Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, kterou je možno podat do tří dnů od doručení usnesení u okresní prokuratury v Trutnově. Stížnost má odkladný účinek.

Vyšetřovatelka OP
Magda Adamová^(b)

LP, sb. VONS, inv. č. 228, sign. I/1, kart. 45. – Kopie dokumentu, strojopis.

^a V levém horním rohu uvedena pod vydavatelem usnesení spisová značka VP 54/78.

^b Připojen vlastnoruční podpis a razítko Okresní prokuratury v Trutnově. Na druhé straně usnesení prezenční razítko Advokátní poradny v Praze s datem jeho přijetí 10. 10. 1978.

2.

1978, 7. listopadu, Brno, Praha. – Otevřený dopis československých socialistů představitelům západoevropských socialistických stran obsahující výzvu k podpoře Jaroslava Šabaty.^(a)

Vážení pánové,

obracíme se na Vás jako demokraté na demokraty, socialisté na socialisty.

V Československu se stupňují soudní a mimosoudní represe vůči osobám, které se připojily k hnutí za obranu občanských a lidských práv. Chceme Vás upozornit na jeden z těchto případů, který se týká zvláště významné osobnosti. Jde o dr. Jaroslava Šabatu, který byl zadržen 1. října 1978 v blízkosti československo-polských hranic, kde se měl setkat s polskými obránci lidských práv. V současné době je vězněn v Hradci Králové a obviněn z údajného napadení veřejného činitele. Tedy z téhož deliktu, pro který byl nedávno odsouzen evangelický farář Jan Šimsa.⁽¹⁾

Dr. Jaroslav Šabata (1927), universitní učitel v oboru psychologie, byl dlouholetým členem a funkcionářem Komunistické strany Československa. V roce 1968 zastával vysoké stranické funkce a patřil k předním ideologům progresivního křídla KSČ. Roku 1969 byl vyloučen z KSČ, ztratil své zaměstnání na universitě a pracoval pak jako dělník. V listopadu 1971 byl zatčen, v červenci 1972 odsouzen na 6,5 roku vězení. Propuštěn byl koncem roku 1976, patřil k prvním signatářům Charty 77 a na jaře 1978 se stal jedním ze tří mluvčích tohoto hnutí. Zdravotní stav dr. Šabaty není dobrý: trpí srdeční nemocí, byl již dvakrát postižen infarktem myokardu, v tomto roce mu byl přiznán invalidní důchod.

Dr. Jaroslav Šabata je komunista. Mezi signatáři tohoto dopisu převažují socialisté. Osobnosti dr. Šabaty si velmi vážíme, jeho případ považujeme za svůj a vyjadřujeme mu plnou solidaritu. Domníváme se, že ani Vám, vážení pánové, nemůže být lhostejné, za co a jakým způsobem jsou souzeni lidé, kteří v posledních letech zasvětili svůj život úsilí za uskutečňování lidských práv v kterékoliv zemi.

Pokládáme za velmi pravděpodobné, že dr. Šabata bude souzen a odsouzen. Víme dobře, že tuto skutečnost můžete stěží ovlivnit. Pokud se na Vás obrácíme, činíme tak ze zcela konkrétního důvodu. Praxe československých soudů z poslední doby neodpovídá zásadě veřejnosti soudního jednání, ačkoliv tato zásada je uvedena v československých zákonech, a dokonce i v československé ústavě. Při dvou procesech politického charakteru, k nimž došlo v Brně v říjnu 1978, byli do soudní místnosti připuštěni pouze nejbližší příbuzní obžalovaných, jinak byla místnost zaplněna osobami, které nikdo ze souzených ani nikdo z jejich známých neznal. K jednomu z těchto přelíčení nebyl povolen vstup ani rakouskému právníku, dr. Wolfgangu Aignerovi, vyslanému do Brna organizací Amnesty International.⁽²⁾

Za těchto okolností bychom uvítali, kdyby se procesu s mluvčím Charty 77 dr. Jaroslavem Šabatou mohli zúčastnit zahraniční pozorovatelé a zahraniční právníci, a žádáme Vás, abyste tento požadavek podpořili. Nejde jistě o požadavek přemrštěný. Vždyť zahraniční právníci a pozorovatelé byli přítomni i lipskému procesu s Jiřím Dimitrovem v nacistickém Německu. Ze sovětské strany byla před několika lety nabízena právní pomoc v záležitosti Luise Corvalána,⁽³⁾ takže i sovětská vláda ukázala, že pokládá zahraniční účast a zahraniční právní pomoc při soudech politického charakteru za věc správnou a oprávněnou.

Pouze veřejné přelíčení s účastí zahraničních pozorovatelů může přispět k tomu, aby se objektivně ukázalo, co se stalo 1. října 1978 v blízkosti československo-polských hranic a jaká je praxe československé Státní bezpečnosti a československého soudnictví. Pouze veřejná přelíčení mohou – kdekoliv ve světě – pomoci k tomu, aby soudy vystupovaly nezávisle na státní moci a aby nebyly zneužívány k potlačování názorů a postojů odchylných od těch, které prosazují vládnoucí kruhy.

V Brně a Praze, dne 7. listopadu 1978^(b)

LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/8, kart. 45. – Opis dokumentu, strojopis.

^a V pravém horním rohu uvedeni tito adresáti:

Willy Brandt, Spolková republika Německo

James Callaghan, Velká Británie

Bettino Craxi, Itálie

Bruno Kreisky, Rakousko

François Mitterrand, Francie

Olof Palme, Švédsko

^b Pod textem dopisu následuje seznam jeho signatářů: ing. Rudolf Battěk, Jan Bednář, Jiří Bednář, Otta Bednářová, ing. Antonín Bělohoubek, ing. Tomáš Bísek, Daniela Bísková, František Bublan, Albert Černý, Michael Dymáček, Jiří Gruša, prof. dr. Jiří Hájek, Václav Havel, dr. Ladislav Hejránek, Jindra Kadlecová, Ivan Klíma, Helena Klímová, prof. Božena Komárková, dr. Vendelín Komeda, František Korbela, Anna Koutná, dr. František Kriegel, Jiří Krivský, Marta Kubišová, Živana Matušíková, dr. Jaroslav Mezník, ing. Oldřich Musil, Jana Musilová, Jiří Müller, ing. Zdeněk Pokorný, Drahuse Proboštová, Miloš Rejchrt, Aleš Richter, Zuzana Richterová, ing. Pavel Roubal, ing. Věra Roubalová, Jiří Ruml, dr. Pavel Rychetský, Jan Šabata, Anna Šabatová ml., dr. Milena Šimsová, dr. Jan Tesař, Zdena Tominová, Jan Trefulka, dr. ing. Jakub Trojan, dr. Milan Uhde, ing. Petr Uhl, Zdeněk Urbánek, Jan Vladislav, Alois Vrána, ing. Alois Vyroubal, Petr Zeman.

¹ Jan Šimsa byl odsouzen 30. srpna 1978 Městským soudem v Brně pro trestný čin útoku na veřejného činitele k osmiměsíčnímu nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Trestného činu se měl dopustit tím, že bránil svoji manželku před příslušníkem StB, který se jí násilím snažil vzít osobní dopis od prof. Jana Patočky. Viz sdělení VONS č. 28, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 10/1978, s. 9–10. Rozsudek potvrdil 5. října 1978 Krajský soud v Brně. Viz sdělení VONS č. 48, in: *Informace o Chartě 77*, r. 1, č. 12/1978, s. 8–9.

² Rakouský právník dr. Wolfgang Aigner byl vyslán Amnesty International na soudní líčení u Městského soudu v Brně s Petrem Cibulkou, Liborem Chloupkem a Petrem Pospíchalem. 3. října 1978 byl zadržen StB na pět hodin a vyslýchán, účast na procesu mu byla zcela znemožněna. Viz článek Amnesty International representative detained by Czechoslovak police, in: *Amnesty International News Release*, 5. 10. 1978, in: LP, sb. VONS, inv. č. 3, sign. IV/3, kart. 3.

Druhým zmiňovaným procesem uzavřeným veřejnosti bylo zřejmě míněno odvolací soudní řízení s Janem Šimsou konané u Krajského soudu v Brně 5. října 1978. K tomu viz zprávu Jakuba Trojana o průběhu procesu ze 7. 10. 1978. LP, sb. VONS, inv. č. 294, sign. IV/8, kart. 48.

³ Luis Alberto Corvalán byl generálním tajemníkem chilské komunistické strany vězněným po převratu Augusta Pinocheta.

3.

1979, 25. ledna, Praha. – *Odvolání Jaroslava Šabaty proti rozsudku Okresního soudu v Trutnově ze dne 11. ledna 1979 odsuzujícím ho pro trestný čin útoku na veřejného činitele k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.*^(a)

Obžalovaný: PhDr. Jaroslav Šabata, nar. 2. 11. 1927 v Dolenicích, bytem Brno, Křížkovského 43, t. č. ve vazbě ve věznici č. 1 v Hradci Králové

obhajován: JUDr. Josefem Daniszem, advokátem AP 5, Praha 1, Václavské nám. 41⁽¹⁾

pro § 156/2 tr. z.

podává odvolání do rozsudku Okresního soudu v Trutnově ze dne 11. 1. 1979 sp. zn. 1 T 1026/78

Dvojmo

Rozsudkem Okresního soudu v Trutnově ze dne 11. 1. 1979 sp. zn. 1 T 1026/78 byl jsem uznán vinným, že dne 1. 10. 1978 kolem 11,45 hodin v Peci pod Sněžkou v místnosti stálé služby OO VB napadl jsem vulgárním výrokem a udeřil otevřenou dlaní do obličeje službu konajícího příslušníka VB R[adišu] Stojkoviče, který prováděl mou osobní prohlídku, tedy, že jsem hrubě urazil veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci a pro tento výkon, čímž jsem spáchal trestný čin útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 2 tr. z. a byl jsem odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců nepodmíněně.

Proti tomuto rozsudku podal jsem ihned po jeho vynesení do protokolu odvolání, které v běžící zákonné lhůtě takto nyní

odůvodňuji:

Mé odvolání směřuje proti všem rozsudečným výrokům.

Namítám nesprávné zjištění skutkového stavu, nesprávné hodnocení provedených důkazů a nesprávné právní posouzení věci.

Samosoudce soudu I. stupně se náležitě neřídil zásadou objektivní pravdy (§ 2/5 tr. ř.), jež vyžaduje, aby soud opřel své rozhodnutí o vině a trestu o bezpečně prokázaná a jednoznačně zjištěná fakta, nikoli o pouhou pravděpodobnost, a aby tam, kde nelze bezpečně určit, která z variant skutkového řešení odpovídá skutečnosti, soud volil tu, která je pro obviněného příznivější (R 46/63; zásada in dubio pro reo, § 2/2 tr. ř.). Obdobně se samosoudce neřídil náležitě ani zásadou volného hodnocení důkazů (§ 2/6 tr. ř.), podle níž orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Samosoudce ze dvou verzí průběhu událostí (variant skutkového řešení) volil jako skutečnosti odpovídající verzi svědků – příslušníků VB, aniž by se vypořádal s verzí mou, podporovanou navíc i jedinými na věci nezúčastněnými svědky – dr. Němcem a T[omášem] Petřivým, přičemž dlužno uvést, že má obhajoba nebyla spolehlivě a přesvědčivě vyvrácena.

Z hlediska průběhového děje nutno rozlišit tři základní fáze událostí: 1. do předvedení na OO VB v Peci pod Sněžkou, 2. do mého odvedení do služební místnosti, 3. od mého přivedení do služební místnosti (místnosti stálé služby).

Již s okolnostmi mého předvedení na OO VB v Peci se samosoudce dostatečně nevypořádal.

Vyšel zde z výpovědi svědků Sedrala a Kudrny, kteří teprve dodatečně jako důvod mého předvedení uvedli, vedle údajného mého rychlého otočení a odchodu, zjištění, že nejsem zapojen v pracovním poměru. Samosoudce zcela přehlédl, že tito dva svědci ve svém úředním záznamu z 1. 10. 1978 (1.5) uvedli pouze dva důvody – propadlé potvrzení místo OP s prošlou platností u Petřivého a domnělé rychlé otočení a odchod mne, dr. Němce a Petřivého. Pokud jde o mou osobu, zůstává tak z původních a tedy rozhodných důvodů toliko údajné mé rychlé otočení a odchod.

Jakýkoli můj urychlený odchod však popírají – v souladu s mou výpovědí – svědci dr. Němec a Petřivý.

Že skutečný důvod mého (a též dr. Němce a Petřivého) předvedení má hlubší pozadí, je sdostatek patrné z toho, že jsem byl (spolu s ing. Battkem, V[áclavem] Havlem, dr. Němcem a Petřivým) perlustrován a fotografován příslušníky VB již v oblasti Pekla po odchodu z Vlčic. Přitom je výmluvné, že zmíněné fotografování prováděl muž, který mě fotografoval později po mém zadržení. O hlubším pozadí věci svědčí také skutečnost, že dr. Němec a Petřivý byli odvezeni z OO VB v Peci a předáni orgánům StB, kteří je po řadu hodin (zvláště dr. Němce) omezovali na svobodě v rozporu se zákonnou lhůtou, jakož i skutečnost, že „písemnost údajně protisocialistického zaměření“ (str. 2 napadeného rozsudku), která byla vytažena z mísy WC a obdobně další písemnosti mně odňaté na OO VB v Peci se v tomto mém trestním spise nenacházejí, aniž by ze spisu bylo lze zjistit, komu a kam byly postoupeny. Nepochybně zde i v dalším běhu událostí, zvláště při brutálním napadání mé osoby Stojkovičem, hrálo svou roli i to, že jsem mluvčí Charty 77, jak jsem ostatně uváděl při hlavním líčení a ve svém posledním slovu.

Nicméně, i kdyby byl původní důvod mého předvedení, tj. údajné mé rychlé otočení a odchod z prostoru lanovky na Sněžku, pravdivý, nebyl by důvodem k předvedení dle § 19/7 zákona o SNB. Toto mé jednání zásadně nezakládalo nic, z čeho by se podávala potřeba podat „potřebné vysvětlení ... k objasnění skutečností důležitých pro zjištění trestného činu, přečinu nebo přestupku a jejich pachatele...“ (§ 19/1 zákona o SNB).

O skutečných důvodech mého předvedení jsem vypověděl ostatně již při hlavním líčení. Trvám tedy na tom, že jak dodatečné, tak původní důvody mého předvedení, jak byly uvedeny svědky Sedralem a Kudrnou, jsou konstrukcí, která měla zakrýt skutečné důvody, jež jsou politického charakteru. Že v pozadí celé akce byli příslušníci StB, je nábílední.

Zcela nesprávně zjistil samosoudce skutkový děj druhé fáze – incidentu v prostoru WC – a vůbec se v tomto směru nevypořádal s provedenými důkazy.

Opět vzal za prokázanou verzi svědků – příslušníků VB, kteří incidentu byli zcela či zčásti přítomni, přičemž se vůbec nevypořádal ani s rozpory v provedených důkazech a to v úředním záznamu Stojkoviče aj. z 1. 10. 1978 a výpověďmi svědků – příslušníků VB a těmito důkazy a mou obhajobou, potvrzovanou svědky dr. Němcem a Petřivým.

Samosoudce vzal za prokázané, že mne Stojkovič bez dalšího „vyvedl za rameno z WC a posadil mne na židli na chodbě“.

Ve služebním záznamu ze dne 1. 10. 1978 (1.2) však bylo uvedeno, že jsem byl Stojkovičem „vyveden z WC do místnosti dozorcího“. Stejně vypověděl Stojkovič 1. 10. 1978 (1.33). Teprve 9. 10. 1978 (1.35) Stojkovič vypověděl, že mne „uchopil ze strany za ramena a vytáhl mne z WC na chodbu. Tam mne posadil na židli“. Zde se též poprvé zmiňuje o tom, že v této době vyšel na chodbu Petřivý.

Změna výpovědi Stojkoviče je jistě důsledkem Horáckovy výpovědi z 5. 10. 1978 (1.53n) o tom, co se dalo před tím, než jsem byl posazen na židli na chodbě. Horáček, Vavruška a Kodet jako očití svědci nevypovídají. Všichni tři shodně uvádějí, že když vyšli ke dveřím svých místností a uviděli na chodbu, Stojkovič mne již posazoval na židli (1. 59, 69, 98). Tak např. Kodet uvedl: „Když jsem já stál ve dveřích, tak už posazoval Stojkovič Šabatu na židli na chodbě“ (1. 69).

Vavruška (1.98), Horáček (1.59) i Stojkovič (1.35n) uvedli, že v té době „viděli přicházet Petřivého“. (Kodet naproti tomu uvedl, že „Petřivého v té době na chodbě neviděl“ (1. 69).

Jestliže v té době, kdy jsem byl posazován na židli Petřivý přicházel ke Stojkovičovi a kontaktoval s ním, nutně musel vidět i část incidentu před tím, než jsem byl posazen.

A o tom také Petřivý jako jediný očitý svědek vypovídal.

Petřivý uvedl: „...slyšel jsem z chodby výkřiky ... on to spláchnul ... vyběhl jsem na chodbu ... a v tom momentě jsem uviděl J[aroslava] Šabatu jak prudce letí jako by někým byl vržen z prostoru za schodištěm (WC), spíše od tohoto prostoru a narazil na zeď (místnosti stálé služby, blíže k sousední místnosti, v níž seděl dr. Němec). Na zeď narazil ramenem ... vyskočili dva příslušníci VB ... jednoho jsem viděl dobře ... uchopili Šabatu za paži těsně nad loktem a dvakrát s ním narazili na zeď“. Pak Petřivý zasáhl a příslušníci VB si ho všimli. Jak Petřivý uvedl, dobře viděl jen jednoho příslušníka VB, zřejmě Stojkoviče, druhý příslušník VB musel být některý z přihlížejících (tj. Kodet, Horáček či Vavruška). Zde však u Petřivého došlo asi k jistému zkreslení, neboť já jsem vnímal při mém brutálním napadení, jak jsem ho podrobně ve svých výpovědích popsál, pouze násilí ze strany Stojkoviče.

Petřivý tak zcela přesvědčivě potvrzuje mou výpověď o brutálním násilí Stojkoviče vůči mé osobě v prostoru WC.

Zcela v souladu s mou výpovědí (a výpovědí Petřivého) vypověděl o svých sluchových vjemech i dr. Němec (1.80): „...slyšel jsem z chodby hluk ... jakoby se řítily nějaké lidi a slyšel jsem výkřiky on spláchl nějaký papír ... pak následovaly křik a tupé rány, tupé údery.“

Sám Stojkovič pak u hlavního líčení doslova uvedl:

„k vytržení obžalovaného z WC jsem musel použít síly“, čímž spontánně přiznává, že incident neměl zdaleka tak nenásilný průběh, jak vzal za prokázané samosoudce, na čemž nic nemění skutečnost, že o kus dál ve své výpovědi u hlavního líčení Stojkovič uvedl „pokud jsem obžalovaného vyváděl z WC, ani nekladl žádný odpor.“ Pravda je totiž jen jedna!

Závěry samosoudce o nepřesvědčivosti výpovědi mé, dr. Němce a Petřivého nemohou pak obstát.

Předně neobstojí zdůvodňování nepřesvědčivosti výpovědi dr. Němce a Petřivého tím, že tito byli slyšeni „teprve“ dne 17. 10. 1978.

Za prvé, tito svědci mohli být slyšeni již dne 1., 2., či 3. 10. 1978, tedy před svým propuštěním na svobodu. Pokud slyšení nebyli, není to má vina. Za druhé, byli-li slyšeni až 17. 10. 1978, je to totéž, jako by byli slyšeni již 1. 10. 1978, neboť se se mnou od incidentu na WC nemohli domluvit, na což zdá se naráží samosoudce slůvkem „teprve“, jak již [bylo] citováno. (A nemohli se ničeho dovědět ani od mého obhájce, neboť ten nahlédl do spisu až po jejich výpovědích a z písemných materiálů, které mu byly zaslány před 17. 10. 1978, se na skutkový děj případu nedalo usuzovat. Můj obhájce také výslovně při lustraci spisu upozorňoval vyšetřovatelku na to, že přikročuje k nahlédnutí do spisu teprve nyní, aby nemohlo být eventuálně argumentováno tím, že ovlivňoval svědky!)

Dále neobstojí ani zdůvodňování nevěrohodnosti výpovědi svědka Petřivého tím, že jeho výpověď „nepotvrzuje ani obžalovaný“. Samosoudce přehlédl, ač to jinak v napadeném rozsudku uvádí, že jsem již 1. 10. 1978 (1.24n) ve své výpovědi uváděl jednoznačně, že Stojkovič „vrhnul se na mne, bušil do mne pěstmi ... hlavou mi tloukl o zeď“. Pochopitelně, když jsem byl objektem tak brutálního napadení, těžko jsem se mohl dostatečně orientovat v prostoru a tím méně spolehlivě registrovat počet osob kolem mne. Zda mne tedy tloukl o zeď jen Stojkovič, jak se domnívám já, či zda ještě další příslušník VB, nemohu spolehlivě říci. Je nepochybné, že já jakožto oběť hrubého fyzického napadení a konečně i svědci dr. Němec a Petřivý, kteří se důvodně (při tom, co viděli a slyšeli, že se děje se mnou) mohli obávat, že podobně bude zacházeno i s nimi, jsme těžko mohli prostorově, časově atd. naprosto přesně vnímat. Kazuistické operování detaily by mohlo podstatu těchto výpovědí zastříti, nemohlo by ji však setříti. V jiné psychické situaci byli pochopitelně svědci – příslušníci VB. Přehlížet tento zásadní rozdíl v postavení mne, dr. Němce a Petřivého na jedné straně a svědků – příslušníků VB na straně druhé, je nespravedlivé a může být jen výrazem apriorního postoje.

Dále nemůže obstát ani zdůvodňování nevěrohodnosti výpovědi dr. Němce tím, že jeho výpověď „vychází z evidentní domněnky“. Dr. Němec ve své výpovědi (1.80) popsal podrobně své sluchové vjemy a žádné domněnky. Rozpoznat po sluchu křik, tupé rány a údery je zcela normální a běžné, u dr. Němce jako psychologa ex profeso tím pochopitelnější. Tyto zvuky dr. Němec mohl, ba musel slyšet, neboť místnost, kde se nacházel, je zčásti naproti WC. Podobně mohl a musel slyšet i Petřivý před tím, než vyšel na chodbu, neboť dveře jeho místnosti byly otevřené. Pokud pak dr. Němec vypovídal o vlečení těla, smýkání, to se zřejmě týkalo již třetí fáze – ve služební místnosti. Jisté splývání dr. Němcových sluchových vjemů vyplývá zcela zákonitě z časových zkreslení, daných jeho psychickým stavem svědka brutálního násilí na mé osobě, jak jsem výše uvedl.

Konečně pak nelze přehlédnout, jak ovšem učinil samosoudce, zásadní skutečnost. Dr. Němec a Petřivý svědčili zcela nezávisle na mně. Tedy nemohli se se mnou domluvit a přesto vypovíдали v podstatě shodně se mnou. Tři lidé nezávisle na sobě nemohou shodně lhát, ale tři lidé nezávisle na sobě mohou mluvit pravdu. Pokud soud nevěří na zázraky (a ostatně ani vírou v zázraky by soud nemohl vyvracet obhajobu), musí právě shodu výpovědí dr. Němce a Petřivého s mou výpovědí hodnotit jako jednoznačný důkaz pravdivosti mé obhajoby. Dr. Němec a Petřivý jsou také jedinými na věci přímo nezúčastněnými svědky.

Naproti tomu svědci obžaloby – příslušníci VB nezávisle na sobě nevypovíдали. Primo, Stojkovič, Horáček a Kodet sepsali společně jeden služební záznam (1.2–3), ač bylo jejich povinností, aby každý z nich sepsal samostatně svůj úřední záznam, již proto, že každý, jak prokázaly ostatně i jejich výpovědi, viděl a slyšel přec jen jinak a jiné než ostatní. Tak se nutně museli nad sepisováním jednoho úředního záznamu na určitém popisu skutkového děje společně dohodnout.

Secundo, všichni zmínění svědci – příslušníci VB, i svědek Vavruška, jsou na věci přímo zúčastnění, nutně tedy nejsou svědci nezaujatí. Stojkovič je sám podezřelý z hlediska mé obhajoby a výpovědi svědků dr. Němce a Petřivého

vého minimálně z trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele. Obdobně je tomu i s Horáčkem, Kodetem a Vavruškou, kteří jsou z týchž důvodů minimálně podezřelí z toho, že proti nezákonnému jednání Stojkoviče nezakročili, jak jim zákon ukládá.

Mezi svědky – příslušníky VB nelze přehlédnout ani vztahy kolegiality, které v jisté míře nutně spolupůsobí při jejich výpovědích.

Tercie, o vysoké míře vzájemné závislosti svědků – příslušníků VB svědčí nevyvratitelný fakt, že služební záznam z 1. 10. 1978 (1.2–3.7) sepisovali Stojkovič, Kodet a Horáček až po mém výsledku před vyšetřovatelkou (jemuž byl přítomen též okresní prokurátor) a se znalostí tohoto mého výsledku. Až u tohoto výsledku jsem totiž uvedl následky brutálního fyzického napadení mé osoby Stojkovičem, zvláště rozbití rtu. Šlo totiž o zranění na vnitřní straně rtu (viz též lékařskou zprávu 1.85), která zvenku nebyla a nemohla být vidět. Žádný ze svědků, tedy ani příslušníci VB ani dr. Němec a Petřivý, neuvedl, že by na mně viděl nějaké následky násilí, jako modřinu atd., popř. že bych si na takové následky stěžoval, naopak někteří svědci – příslušníci VB vypověděli, že jsem si na žádné takové následky nestěžoval.

Tak sám Stojkovič u hlavního líčení vypověděl: „Obžalovaný si na žádné zranění nestěžoval, ani jsem si nevšiml, zda měl rozbitý ret.“

Pokud tedy v úředním záznamu (1.2–3.7) stojí, že po „dokončení osobní prohlídky ... při které bylo zjištěno, že Šabata je lehce zraněn na rtu. Zevním pohledem bylo zjištěno, že se jedná o oděrku. ... tuto oděrku utrpěl pravděpodobně pádem na zem“, je to jasným důkazem toho, že tento záznam byl psán se znalostí mé výpovědi před vyšetřovatelkou. Znalost této mé výpovědi pak byla též zřejmě motivem k onomu údajnému společnému pádu mne a Stojkoviče na zem v místnosti stálé služby – jak bych jinak ke svým zraněním přišel?!

Konečně pak o nepřesvědčivosti výpovědí svědků – příslušníků VB svědčí i shora zmíněné změny a rozpory v jejich výpovědích.

Za zmínku stojí ještě významné přeroknutí Horáčka (1.53n): „Stojkovič, který se na WC dohadoval, opravuji, který posazoval na židli Šabatu.“ On se se mnou Stojkovič na WC skutečně „dohadoval“.

Ke druhé fázi – incident na WC – lze tedy uzavřít, že má obhajoba pokud jsem o mé brutální napadení Stojkovičem v prostoru WC nebyla vyvrácena, ba naopak byla spolehlivě potvrzena, že tudíž Stojkovič tímto svým jednáním překročil svou pravomoc a v důsledku toho nepožíval ochrany veřejného činitele.

Úvodem k třetí fázi skutkového děje – incident v místnosti stálé služby, nutno zdůraznit, že osobní prohlídce jsem byl podroben zcela nezákonně. Tvrzení samosoudce, že „k osobní prohlídce bylo přistoupeno teprve po jednání obžalovaného na WC ...“, tedy v souladu s ustanovením §§ 19/1 zákona o SNB“, nemůže obstát.

Ustanovení § 19/1 zákona o SNB k výkonu osobní prohlídky vůbec neopravňuje a k aplikaci § 28 zákona o SNB nebyly splněny podmínky tímto ustanovením vyžadované. Dle tohoto ustanovení zákona o SNB jsou příslušníci SNB oprávněni vykonat osobní prohlídku „při výkonu služby na státních hranicích“. V mém případě šlo již o výkon služby na OO VB v Peci pod Sněžkou a důvodem osobní prohlídky byl můj pokus spláchnout do WC mou pracovní písemnost na OO VB v Peci. Zde očividně aplikovat § 28 zákona o SNB nebylo zákonné. Tento nepřípustně excesivní výklad citovaného ustanovení může sloužit jen k ex post pokrytí nezákonnosti a sám je tudíž nezákonný.

V daném případě bylo lze vykonat osobní prohlídku zákonným způsobem pouze při dodržení ustanovení §§ 82/2, 83/1, 3, 84, 85/2 tr. ř. a tedy především až po zahájení trestního stíhání proti mně (§ 58/3 tr. ř. – „vyhledávací orgány ... nejsou oprávněny před zahájením trestního stíhání provádět úkony podle čtvrté a páté hlavy trestního řádu s výjimkou úkonů podle § 113 a 114.“).

Již úvodem lze tak konstatovat, že Stojkovič již samotným provedením mé osobní prohlídky překročil svou pravomoc a tudíž již z tohoto důvodu bez dalšího nepožíval při tomto úkonu a pro tento úkon ochrany veřejného činitele.

K pochopení logického průběhu událostí v místnosti stálé služby vyčleňuji následující dílčí fáze:

a) Po přivedení z chodby (kde jsem seděl na lavici po incidentu na WC) do místnosti stálé služby byl jsem vyzván Stojkovičem k vyndání věci z kapes, svléknutí saka, svetru, ponožek, zutí bot a položení věcí na stůl, za nímž seděl Kodet. To jsem učinil, jak potvrdil i Stojkovič u hlavního líčení „sám bez jakéhokoli konfliktu“. Nic jsem už u sebe neměl, vše bylo vyndáno na stůl, pokládal jsem prohlídku za skončenou.

b) Sedl jsem si na pohovku, abych si oblékl ponožky a boty a zavázal si tkaničky. Protože mi bylo nevolno (po napadení Stojkovičem v prostoru WC), zůstal jsem na pohovce sedět. (Kodet sepisoval protokol o odňatých věcech.) Na to na mne po chvíli počal Stojkovič křičet – sedět nebudete, tady budete stát, ukazoval do středu místnosti před pohovku, ruce podél těla. Proti tomu jsme protestoval – na to nemáte právo a ptal jsem se, jako co zde vlastně jsem.

Zákaz sedění, příkaz stát uprostřed místnosti s připaženými rukama jsem pokládal právem za neurvalý útok na mou lidskou důstojnost. Tuto slovní kontroverzi, jakož i Stojkovičův příkaz, abych stál, potvrzuje i Horáček (1.53n): „...v době, kdy Šabata měl svlečené sako, svetr, zuté boty, choval se neustále drze, pořád si sedal, ačkoli byl Stojkovičem vyzván, aby stál.“ Ne abych se postavil, ale abych stál! Podle Horáčka jsem měl stále něco vykřikovat na způsob, zač jsem tady. Naproti tomu Stojkovič vypovídá u hlavního líčení: „mezitím kdy jsem vyzval obžalovaného, aby se postavil ... žádný konflikt nebyl.“

c) Slovní kontroverze, daná nedůstojným mne šikanozním příkazem Stojkoviče, abych stál uprostřed místnosti s připaženými rukama, přerostla v kontroverzi fyzickou, když mne Stojkovič uchopil a smýkl mnou z pohovky do středu místnosti a zde do mne prudce vrazil. Pokládal jsem to zcela právem za pokračování jeho násilností z incidentu v prostoru WC a jako poslední prostředek k obraně mé lidské důstojnosti i mé fyzické integrity vyřadil jsem mu políček.

Nebýt uvedeného verbálního a fyzického chování Stojkoviče, nebyl bych se fyzicky bránil ani tím políčkem. Bez zmíněného jednání Stojkoviče by také uštědření políčku Stojkovičovi postrádalo rovněž jakýkoli motiv. Jestliže jsem se ochotně podrobil příkazu vyndat věci z kapes, svléknout sako, svetr, zout boty a dokonce i ponožky, proč bych se slušné výzvě k podrobení se „osahání“, byla-li by taková řečena, odmítl podrobit a reagoval výrokem na to nemáte právo atd. a vyřadil políček, tím spíše, když jsem již nic k odnětí neměl a také u mne již nic nebylo nalezeno ani po „dokončení“ prohlídky? Nedošlo-li by k excesu Stojkoviče, mé jednání by postrádalo motivace.

Okresní prokurátor se ve své závěrečné řeči u hlavního líčení pokusil nalézt náhražkovou motivaci mého jednání v tom, že právě těstě před údajným urážlivým výrokem a skutečným políčkem byla do místnosti přinesena z mísy WC vytažená má písemnost. Leč tento motiv nemá opory v provedených důkazech. Podle výpovědi příslušníků VB byla písemnost vytažena z mísy WC a nesena kolem mne Kodetem již v době, kdy jsem seděl na chodbě, po incidentu v prostoru WC a před mým odvedením do místnosti stálé služby. Tak např. Horáček (1.63), Vavruška (1.98).

Uvádí-li pak samosoudce, že „příčinou a motivem jednání obžalovaného byla skutečnost, že sledovaný záměr dne 1. 10. 1978 se mu nepodařilo splnit ani zničit či znehodnotit písemnosti, což mělo odraz v jeho agresivním útoku při osobní prohlídce“, jde o motivaci zcela lichou, tak jako bylo zmíněna motivace okresního prokurátora. Byla by namísto jen tehdy, kdyby k mému „agresivnímu útoku“ došlo před započatím osobní prohlídky, popř. zcela na jejím počátku, což se však nestalo.

Konečně samo Stojkovičem doznané uchopení mne za loket a násilné otáčení nemá opory v zákoně o SNB – srov. § 32.

d) Poté, co jsem Stojkovičovi vyřadil políček, byli jsme oba ohromeni. Pak na mne začal křičet – to je urážka veřejného činitele, za to půjdete do basy, já odpovídal – ale vy jste mě urazil, on zase o třech frčkách atd.

e) Pak teprve, po slovní výměně, kdy mu došly nefyzické argumenty, podrobil mne Stojkovič brutálnímu výprasku – pěstními úderům do hlavy, hrudníku, žaludku, srazil mne na zem, smýkal mnou po zemi, pak mne vrhl k pohovce, zde mne ještě udeřil do žaludku, ale pak byl okřiknut dalším příslušníkem VB a ustal.

Není pravdou, že bych po políčku napřáhl se znovu, že by Stojkovič musel odrážet ruku a nasazovat chvat, že bychom oba upadli na zem. Stojkovič také u hlavního líčení, stejně jako Horáček a Kodet, nedovedl popsat onen „chvat a hmat“ a zvláště pak nedovedli vysvětlit, proč jsme „oba společně upadli na zem“. Nešlo o žádný „chvat a hmat“, ale o brutální sražení na zem pěstmi. Navíc zcela bezdůvodně, neboť po políčku k žádnému dalšímu fyzickému jednání z mé strany nedošlo. Konečně, kdo viděl Stojkoviče a mne a srovnal naše fyzické dispozice, nemůže věřit tomu, že by Stojkovič poté, co mně vědomě nasadil „chvat a hmat“, upadl na zem!

Motivace nepravdivého tvrzení Stojkoviče (a Horáčka a Kodeta) o společném upadnutí na zem je zcela zřejmá dána ex post zjištěním (po mém výslechu před vyšetřovatelkou, jak výše již uvedeno) o mých následcích fyzického napadení Stojkovičem. Nemělo-li se stát nic v prostoru WC, museli jsem upadnout na zem, abych mohl mít zraněný ret, pohmožděný palec levé ruky a na levé ucho neslyšel!

f) Teprve po tomto mém výprasku byl jsem vyzván, abych se postavil ke zdi, opřel o ni ruce a byl jsem formálně ohmatán. Nic jsem už u sebe neměl. Pak vím už jen to, že jsem seděl opět na chodbě. Byl jsem v šoku a téměř jsem nevnímal.

Mou výpověď zcela nezávisle na mně potvrzuje svědek dr. Němec, který seděl ve vedlejší místnosti (1.81) i Petřivý (1.74). Potvrzují zcela shodně se mnou jak pronesené výroky, tak i křik, tělesné zvuky – smýkání po zemi, údery apod.

O věrohodnosti jejich výpovědí a naopak o nevěrohodnosti výpovědí svědků – příslušníků VB, svědčí to, co bylo řečeno již výše v souvislosti s incidentem v prostoru WC a to, co [bylo] řečeno v souvislosti s událostmi při mé osobní prohlídce.

Nelze konečně přehlédnout ani výpověď dr. Němce a Petřivého o tom, že jsem byl na chodbě na lavici zcela v šoku a vůbec nevnímám, ani nelze přehlédnout lékařské zprávy, týkající se mne (1.85). Zde poukazuji na skutečnost, že ač jsem lékaři sdělil, že jsem byl zbit, nepojal tuto informaci do lékařské zprávy. Dále mi nechal zrentgenovat palec levé ruky. Pokud doporučil „zítra vyšetření levého ucha“, došlo k němu podstatně později, zpráva MUDr. Langerové o vyšetření ucha je uváděna jen zprostředkovaně v lékařské zprávě z 18. 10. 1978 (MUDr. Stejskal). Poukazuji na třetí list mé výpovědi z 30. 10. 1978, kde zmiňuji nekalosti, k nimž po mém vyšetření MUDr. Langerovou došlo.

Kdežto lékařská zpráva týkající se Stojkoviče (1.84) zjišťuje zcela mimořádné následky políčku, vedeného navíc čistě přes líc, jinak by nedošlo k plesnutí, neboť vedení úderu přes ucho zvuk tlumí, ve zprávě týkající se mě dochází k zřejmé deminuci následků mého zmlácení. Např. palec nejevil známky otoku, dle lékařské zprávy, ač ještě u hlavního líčení byl patrný rozdíl mezi oběma palci, jak jsem ukázal též samosoudci.

Pokud jsem tedy vyřadil Stojkovičovi políček, učinil jsem tak zcela důvodně a tento v žádném případě nepožíval ochrany veřejného činitele, nakořím svým jednáním překročil svou pravomoc a to 1. tím, jak mne fyzicky napadl v prostoru WC, 2. tím, že neoprávněně prováděl mou osobní prohlídku, 3. tím, jak se mnou zacházel, když jsem seděl na pohovce v místnosti stálé služby, a 4. tím, jak mne brutálně zmlátil poté, co jsem mu uštědřil políček. Nepožíval-li Stojkovič ochrany veřejného činitele, není ani mé jednání trestné podle § 156/2 tr. z.

Měl-li někdo sedět na lavici obžalovaných, měl to být právě Stojkovič a není pochyb, že by obžaloba již z dosavadního důkazního materiálu měla situaci podstatně jednodušší.

V každém případě však má obhajoba nebyla spolehlivě vyvrácena, jednání kladené mi za vinu nebylo bezpečně a spolehlivě prokázáno, a proto mělo být postupováno přinejmenším dle zásady in dubio pro reo.

Ze všech shora uvedených důvodů proto

navrhuji,

aby napadený rozsudek Okresního soudu v Trutnově ze dne 11. 1. 1979 sp. zn. 1 T 1026/78 byl v plném rozsahu zrušen a já ze žaloby v plném rozsahu zproštěn.

LP, sb. VONS, inv. č. 286, sign. II/2, kart. 45. – Opis dokumentu, strojopis.

^a Na titulní straně odvolání je v pravém horním rohu uveden jako její adresát Okresní soud v Trutnově, k čj. 1 T 1026/78.

¹ JUDr. Danisz byl pro obhajobu Jaroslava Šabaty získán dcerou Annou Šabatovou a zetěm Petrem Uhlem. Rozhovor autora s Jaroslavem Šabatou ze dne 8. 11. 2007.

4.

[Únor 1979, Řím].^(a) Článek o akcích na podporu vězněného Jaroslava Šabaty v zahraničí.

Mezinárodní akce za osvobození J[aroslava] Šabaty

Zatčení mluvčího Charty 77 Jaroslava Šabaty vyvolalo četné protesty v mnoha zemích. Za skupinu Listy se obrátili s výzvou ke všem pokrokovým stranám a zvláště ke komunistickým a sociálně demokratickým Zdeněk Hejzlar, Zdeněk Mlynář, Adolf Müller a Jiří Pelikán. Václav Šabata, syn Jaroslava Šabaty, který nyní bydlí ve Vídni, adresoval svůj dopis Enrico Berlinguerovi, Bettinu Craximu, Georges Marchais [sic] a François Mitterrand [sic], Santiago Carillo [sic] a Felipe Gonzalesovi, Olafu Palmemu, Willi Brandtovi a Bruno Kreiskému. Podnikl také cestu do Paříže, kde uspořádal tiskovou konferenci, která měla velký ohlas ve francouzském a světovém tisku.⁽¹⁾

Jako odpověď na dopis 52 československých občanů a reakci na odsouzení Jaroslava Šabaty, vydala Socialistická Internacionála 25. ledna 1979 prohlášení podepsané jejími místopředsedy François [sic] Mitterrandem (Francie), Bettino Craxim (Itálie), Felipe Gonzalesem (Španělsko), Joop den Uylem (Holandsko) a generálním tajemníkem Bernt [sic] Carlssonem (předseda Internacionály Willy Brandt byl v té době na léčení), ve kterém se označuje zatčení a odsouzení Jaroslava Šabaty za „porušení ducha helsinských dohod“ a za „přímý důsledek vojenské okupace Československa v roce 1968“. Socialistická internacionála, praví se v závěru prohlášení, vyjadřuje „solidarititu se všemi, kdo v Československu bojují za demokracii a socialismus“ a „znovu vyzývá ke stažení cizích vojsk z Československa“.⁽²⁾

„Libérez Šabata“ (Osvobodte Šabatu!) skandovalo přes 3 000 účastníků manifestace v pařížském sále Mutualité, kterou uspořádal 29. ledna 1979 Mezinárodní výbor proti represi. O procesu proti J[aroslavu] Šabatovi a situaci

Charty 77 promluvil Jiří Pelikán, kterému byly předány kopie několika set telegramů a rezolucí, jež poslaly skupiny odborářů, studentů a občanů nejrůznějších politických názorů z Francie československému velvyslanectví v Paříži v rámci kampaně za osvobození J[aroslava] Šabaty.⁽³⁾

Předseda švédské sociálně-demokratické strany Olaf Palme poslal 15. prosince 1978 ostrý protest československé vládě proti věznění Jaroslava Šabaty a proti přípravě procesu s ním. V dopise zdůrazňuje, že „akce proti Jaroslavu Šabatovi jsou dalším výrazem politického teroru Husákova režimu proti představitelům Charty 77. Švédská sociální demokracie vyjadřuje spolu s protestem také solidaritu švédského dělnického hnutí se všemi, kdo jsou v dnešním Československu pronásledováni a diskriminováni pro své přesvědčení.“

V Itálii věnoval zatčení a procesu J[aroslava] Šabaty pozornost všechen demokratický tisk a také politické kruhy, zvláště levice. Předseda Italské socialistické strany (PSI) Pietro Nenni poslal prostřednictvím československého velvyslance V[ladimíra] Kouckého telegram, protestující proti souzení Šabaty a žádající respektování lidských práv v Československu. Vedoucí tajemník této strany Bettino Craxi poslal obdobný telegram prezidentu republiky Husákovi a předseda parlamentní frakce socialistické strany Balzamo podal interpelaci, co hodlá italská vláda podniknout k osvobození J[aroslava] Šabaty a respektování helsinských dohod československými úřady. V den procesu proti Šabatovi se odebraly na československé vyslanectví v Římě a konzulát v Miláně delegace levicového Hnutí pracujících pro socialismus (MLS), aby odevzdali protestní rezoluce. Českoslovenští diplomaté je odmítli přijmout a povolali proti delegátům italskou policii, která je vyvedla z budovy vyslanectví.

Nejvýznamnějším projevem solidarity s Jaroslavem Šabatou je rezoluce, přijatá účastníky mezinárodní konference o problémech „disentu“ a demokracie ve Východní Evropě, pořádané v lednu 1979 městskou radou ve Florencii (jíž předsedal komunista Elio Gabbugiani), jež zní:

„Podepsaní účastníci konference ve Florencii (19.–21. ledna 1979) k tematice „Disent a demokracie ve východních zemích“ jsou znepokojeni diskriminací a pronásledováním signatářů Charty 77, členů jejich rodin a dalších občanů v Československu (posledním potvrzením je zatčení a odsouzení mluvčího Charty 77 Jaroslava Šabaty) a žádají okamžité osvobození Jaroslava Šabaty a všech politických vězňů a zastavení všech forem diskriminace a zastrahování vůči signatářům Charty 77 a jiným občanům, jakož i přísné a stále dodržování mezinárodních dohod a zvláště Závěrečného aktu helsinské konference, týkající se svobody vyjadřování a volného oběhu a výměny lidí a myšlenek.“

Podepsaní: Vittorio Strada, Giuseppe Boffa, Adriano Guerra, Luciano Procacci (členové KS Itálie), Massimo Salvadori a Valdo Spini (členové socialistické strany), Gianlorenzo Paccini, Rossana Rossanda, Manfred Wilke, Gilles Martinet, Charles Bettelheim, Ota Šik, Eduard Goldstücker, Karel Skalický, Michal Reiman, Jiří Pelikán

Listy, Řím, r. 9, č. 1, únor 1979, s. 16.

^a Datace stanovena podle doby vydání čísla časopisu *Listy*, ve kterém byl článek publikován, místo vzniku podle místa vydávání časopisu.

¹ K tomu viz zprávu Václava Šabaty ze 17. 12. 1978 nazvanou *Cestovní zpráva z Paříže pro Chartu 77* o jeho jednání s francouzskými politickými stranami a sdělovacími prostředky o podpoře jeho otce, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2/1979, č. 2, s. 13–15.

² V prohlášení je doslovně uvedeno:

„The Socialist International draws the attention of the world to the latest case of persecution of a well-known human-rights spokesman in Czechoslovakia and appeals to all concerned to call for his release.

The Socialist International considers that such sentences violate the spirit of the Helsinki agreement of 1975. They are a direct consequence of the military occupation carried out in 1968 by some Warsaw-pact countries.

The Socialist International reaffirms its solidarity with those forces in Czechoslovakia which are struggling for democracy and socialism.

The Socialist International calls again for the withdrawal of all foreign troops from Czechoslovakia“.

[„Socialistická internacionála obrací pozornost světa k poslednímu případu perzekuce dobře známého mluvčího za lidská práva v Československu a apeluje na všechny, kteří nejsou lhostejní, aby usilovali o jeho propuštění.

Socialistická internacionála má za to, že takové rozsudky znásilňují ducha Helsinské dohody z roku 1975. Jsou přímým důsledkem vojenské okupace podniknuté roku 1968 některými zeměmi Varšavské smlouvy.

Socialistická internacionála opět ujišťuje o své solidaritě s těmi silami v Československu, jež bojují za demokracii a socialismus.

Socialistická internacionála znovu vyzývá ke stažení všech cizích vojsk z Československa.“]

LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/28, kart. 45.

³ Kopie těchto telegramů a leták obsahující výzvu k účasti na mítinku jsou uloženy v LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/26, kart. 45.

1979, [Curych].^(a) – Článek obsahující zprávu o soudním jednání s Jaroslavem Šabatou u Okresního soudu v Trutnově a o projevech solidarity s jeho osobou.

11. ledna se konal v Trutnově soudní proces s dvaapadesátiletým profesorem Jaroslavem Šabatou, jedním z mluvčích československé občanské iniciativy na obranu lidských práv – Charty 77.⁽¹⁾ Jaroslav Šabata byl odsouzen k devíti měsícům odnětí svobody. Soud ho po čtyřhodinovém řízení uznal vinným, že urazil veřejného činitele, jednoho z policistů, který – podle Šabatova výroku před soudem – překročil svou pravomoc, když pomáhal při zadržení československých občanů, kteří se 1. října 1978 chtěli na československo-polské hranici v Krkonoších setkat se svými polskými přáteli. Podle některých zpráv obsahuje rozsudek i zostření vazby, což se stává recidivistům. Za takového by justiční orgány mohly Šabatu pokládat proto, že byl v roce 1976 propuštěn po pětiletém vězení na svobodu s tím, že se mu s tříletou zkušební dobou zbytek trestu (byl odsouzen na šest a půl roku) odkládá. Zda bude Šabatovi tento trest připočítán k novému rozsudku, vyplyne až z odvolacího řízení, které proti poslednímu trestu Šabata zahájil.⁽²⁾

Proces v Trutnově nesl jinak všechny znaky politických soudních řízení za současného režimu. V celém městě byla provedena mimořádná policejní opatření. Policejní hlídky, vybavené vysílačkami, procházely ulicemi; osobní vozy s pražskými poznávacími značkami byly podrobeny rozsáhlým kontrolám. Západním novinářům bylo zabráněno v přístupu do soudní síně – se známou výmluvou, že je už přeplněno. Přitom byla k procesu vpuštěna pouze Šabatova manželka, dcera Anna a syn Jan (další syn – Václav – žije nějaký čas ve Vídni), jakož i další signatářka Charty 77 a přítelkyně rodiny Tominová. Podle kusých zpráv očitých svědků bylo řízení proti Šabatovi zjevně motivováno politicky. Prokurátor kromě jiného o Šabatovi prohlásil, že je zločinec, protože ohrozil bezpečnost všech československých občanů, a v souvislosti s prvním rozsudkem Šabatovi řekl, že nepoučil-li se poprvé, poučí se snad teď. Jaroslav Šabata veškerá obvinění odmítl, stejně tak i svědecké výpovědi pěti svědků, vesměs policistů. Pokud jde o vyvozené poučení, Šabata řekl, že tak vskutku učinil a že se bude i nadále vyjadřovat tak, jak to dělal doposud. Ve své obhajobě Šabata také prohlásil: „Lidská bytost není pes, lidská bytost musí být svobodná. Člověk se musí chovat jako lidská bytost a ne jako pes.“ Tu je třeba ještě zopakovat, že v roce 1972 byli Jaroslav Šabata a další členové jeho rodiny souzeni a odsouzeni za to, že před volbami v roce 1971 rozdávali letáky, v nichž občany upozorňovali na to, že mají podle zákona možnost se voleb nezúčastnit.

Jaroslav Šabata měl – podle zpráv západních tiskových kanceláří – možnost hovořit po vynesení rozsudku krátce s přítomnými členy své rodiny. Pověřil přitom svou dceru Annu a jejího muže Petra Uhla, aby vyslovili jeho dík všem organizacím a lidem ve světě, kteří se o jeho věc zajímali a zajímají. Těch věru nebylo málo. Ještě v předvečer procesu zaslaly československému generálnímu prokurátorovi výzvu organizace, usilující o dodržování základních lidských práv v Evropě, se žádostí, aby při procesu byly respektovány normy soudní nezávislosti a práva obžalovaného. Organizace sdružují ve svých řadách tak významné osobnosti veřejného a kulturního života, jako jsou například Heinrich Böll, Pierre Daix, Friedrich Dürrenmatt, Pierre Em[m]anuel, Günter Grass, Graham Greene, Alfred Kästler, Arthur Miller, Yves Montand, Tom Stoppard, Vercors⁽³⁾ a další. Podle dostupných informací zastupoval Jaroslava Šabatu jako obhájce dr. Josef Daniš,^(b) o jehož přítomnosti při procesu předtím někteří pozorovatelé pochybovali. Dr. Danišovi prý úřady pohrozily, že bude vyloučen z příslušné zájmové organizace advokátů, bude-li i nadále hájit stoupence Charty 77 tak jako při několika nedávných soudních řízeních. Při jednom z nich prý srovnal dnešní politické procesy s podobnými akcemi v padesátých letech, v „období kultu“.

O rozsudku, který byl vynesena nad Jaroslavem Šabatou, referuje světový tisk. Tak například francouzský deník *Le Matin* poukazuje na to, že nejde jen o trest pro jednotlivého kritika režimu, ale v tomto případě o útok moci proti Chartě 77.

Podle zprávy tiskové kanceláře Agence France Presse z Prahy chtějí signatáři manifestu Charty 77 i v budoucnu pokračovat ve výměně názorů s příslušníky polského hnutí společenské sebeobrany KOR. Zdůrazňuje se v ní, že zatčení Jaroslava Šabaty a jeho odsouzení nepovede k přerušení styků československé občanské iniciativy s polským výborem společenské sebeobrany KOR.⁽⁴⁾ Mluvčí Charty 77 dr. Ladislav Hejdlánek dal zástupcům zahraničního tisku k dispozici prohlášení, v němž vyjadřuje názor, že soud nad Šabatou byl zřejmě motivován politicky. Při policejním zásahu na československo-polských hranicích bylo zadrženo více signatářů Charty, ale jen dr. Šabata byl obžalován.⁽⁵⁾

Zpravodaj, Curych, r. 12, č. 2/1979, s. 2–3.

^a Datace článku stanovena podle doby vydání čísla časopisu *Zpravodaj*, ve kterém byl publikován, místo vzniku podle místa vydávání časopisu.

- ^b Správně Danisz.
- ¹ Jaroslav Šabata se stal mluvčím Charty 77 6. 4. 1978, kdy vystřídal Jiřího Hájka a doplnil tak Martu Kubišovou a Ladislava Hejdánka.
- ² Délka trestu odnětí svobody byla Šabatovi prodloužena o zbylou část podmíněně odloženého trestu vyneseného v roce 1972 Obvodním soudem pro Prahu 6 dne 20. 5. 1979. Viz sdělení VONS č. 106 „Jaroslav Šabata má být vězněn do 11. 12. 1980“, in: *Informace o Chartě 77*, r. 2, č. 7/1979, s. 11–12.
- ³ Pseudonym francouzského prozaika Jean-Marcela Brullera zvolený podle francouzského pohoří, kde bylo za druhé světové války středisko partyzánské činnosti.
- ⁴ Výbor na obranu dělníků (Komitet obrony robotników, KOR) byla organizace vzniklá v Polsku původně na podporu dělníků postižených represí po červnových nepokojích v roce 1976. Od 27. 9. 1977 se používal název Výbor společenské sebeobrany-Výbor na obranu dělníků (Komitet Samoobrony Społecznej-Komitet Obrony Robotników, KSS-KOR).
- ⁵ Zřejmě myšleno prohlášení Václava Havla a Ladislava Hejdánka k soudnímu jednání s Jaroslavem Šabatou určené západním agenturám. *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*. Sv. 1, c. d., s. 213.

Jaroslav Šabata (*Soukromý archiv Anny Šabatové a Petra Uhla*)

15/330

Československo-polská policejní akce na Cestě československo-polského přátelství

Dne ~~XXXX~~ 1.10.1978 se měla uskutečnit třetí pracovní schůzka členů KOR z Polska a signatářů Charty 77 z Československa. Orgány polské a československé policie se tentokrát o plánované schůzce dozvěděly, vypátraly i místo, kde se měla konat, a rozhodly se schůzku zmařit. Místo setkání - Cesta československo-polského ~~xxkxkxkx~~ přátelství v Krkonoších - bylo obsazeno mnoha desítkami pracovníků polské UB a MO a československé StB i uniformovanými příslušníky SNB; tyto orgány měly k dispozici mnoho aut vybavených radiovou technikou. Sledována byla i blízká horská rekreační střediska, lanové dráhy a na československé straně přístupové cesty k Luční boudě a k Obří boudě. Všichni turisté, pohybující se v blízkosti Cesty přátelství, byli legitimováni. Tato koordinovaná akce policejních orgánů obou států vyvolala značnou pozornost turistické veřejnosti. Z československé strany se schůzky chtěli zúčastnit mluvčí Charty 77 Jaroslav Šabata, signatáři Jiří Němec, Pavel Landovský, Rudolf Battěk, Václav Havel a Jiří Bednář a dále student Tomáš Petřivý. Všichni se pokusili různými způsoby dostat na místo schůzky, někteří však byli policií zadrženi a ostatní se z blízkosti místa setkání sami vzdálili, když viděli, že schůzka je zmařena. Jiří Bednář byl několik hodin internován a vyslýchán v čs. káosku u bývalé obří boudy, odkud měl možnost vidět, jak polská bezpečnost zadržela členy KORu Adama Michnika, Jana Lityńskiego a Piotra Niamského. Jaroslav Šabata, Jiří Němec a Tomáš Petřivý byli zadrženi v blízkosti lanovky na Sněžku a pak drženi na okrsku VB v Peci. Policejní orgány se k nim chovaly velmi hrubě, až brutálně, a je zjištěno, že mluvčího Charty 77 Jaroslava Šabatu bily. Tomáš Petřivý byl odvezen do cely předběžného zadržení v Žacléři, odkud byl odvezen do cely předběžného zadržení v Žacléři, odkud byl po padesáti hodinách propuštěn. ~~XXXXXXXXXX~~ Do dneška/3.října/ do 22 hod. nejsou o Jiřím Němcevi a Jaroslavu Šabato-
vi žádné zprávy.

Celá tato ~~akce~~ policejní akce byla nezákonným omezením osobní svobody občanů. Rozvíjející se spolupráci polských a československých zastánců lidských práv nemůže přirozeně narušit.

VÁCLAV HAVEL

Sdělení č. 76 /Rozsudek nad Jaroslavem Šabatou je pravomocný/

42/61
3773

Senát krajského soudu v Hradci Králové, jemuž předsedal JUDr. Jiří Slezák, zamítl dne 16. února 1979 odvolání Jaroslava Šabaty proti rozsudku okresního soudu v Trutnově. Jak jsme už oznámili /viz naše sdělení č. 67/, byl tímto rozsudkem Jaroslav Šabata uznán vinným spácháním trestného činu útoku na veřejného činitele /§ 156 odst. 2 tr. z./ a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců v II. nápravně výchovné skupině. Rozsudek nabyl nyní právní moci.

Ačkoliv soud rozhodoval o odvolání ve veřejném zasedání, byla účast veřejnosti prakticky vyloučena. Do soudní síně byla vpuštěna jen dcera Jaroslava Šabaty. Dále byl přítomen jeho syn Jan jako odvolatel. Soud se po poradě usnesl, že snacha a zet Jaroslava Šabaty, stejně jak jeho důvěrnice Káča Zdena Románová, nebudou do soudní síně vpuštěni, i když tam zbyvala dvě volná místa. V soudní budově se shromáždilo asi dvacet přátel Jaroslava Šabaty a tři zahraniční novináři, jimž byl rovněž znemožněn vstup do soudní síně, přestože se ho domáhali. V budově bylo několik desítek policistů, kteří přítomné tajně fotografovali a po odchodu ze soudní budovy je sledovali i při obědě v Motorestu u Hradce Králové. Již před zasedáním soudu byli na čtvrt hodiny zastaveny tři automobily, v nichž přijížděl obhájce, zahraniční novináři a přátelé Jaroslava Šabaty.

Při veřejném zasedání byl přečten rozsudek okresního soudu a odvolání Jaroslava Šabaty, které připravil jeho obhájce JUDr. Josef Danisz. V devíti-stránkovém odvolání poukázal na zjevné rozpory ve výpovědích příslušníků a na rozpory mezi výpověďmi a úředním záznamem o události. Odvolání přesvědčivým způsobem přikazuje nevinu obžalovaného a neudržitelnost obžaloby. Dále bylo čteno odvolání Jana Šabaty. Poté byl konstatován obsah spisu předcházejícího soudního řízení. Konečné návrhy přednesli postupně obhájce JUDr. Danisz a Jan Šabata, kteří navrhli zrušení rozsudku, dále krajský prokurátor, který navrhoval odvolání zamítnout a konečně Jaroslav Šabata, který v závěrečné části svého návrhu uvedl přibližně toto:

"Pokud rozsudek hovoří o vysoké společenské nebezpečnosti mého jednání, musím říci: To, co jsem udělal ve spravedlivém hněvu, že jsem totiž vytal policie mladému ješitnému příslušníkovi VB, nezpůsobilo společnosti žádnou škodu. Naopak, dá-li soud za pravdu obžalobě a nevezme-li v úvahu obhajobu, půjde o společensky škodlivé rozhodnutí, neboť bude znamenat podkopávání právního řádu a právních jistot a rozhodně nepřispěje k zvyšování právního vědomí občanů."

Senát složený ze tří soudců z povolání po poradě vynesl usnesení, jímž zamítl odvolání Jaroslava Šabaty i Jana Šabaty jako nedůvodné. Po skončení soudního řízení bylo Jaroslavovi Šabatovi povoleno hovořit pět minut se soudci.

Jaroslav Šabata by měl být propuštěn na svobodu 1. července 1979. V prosinci 1976 byl podmíněně propuštěn na svobodu; z tehdejšího šest a půl letého trestu za údajné podvracení republiky mu byl tehdy prominut zbytek v trvání 18 měsíců, který byl podmíněně odložen na tři roky. Vzhledem k tomu existuje reálné nebezpečí, že tento zbytek trestu může být nyní proměněn v nepodmíněný trest. O tom může rozhodnout soud, který Jaroslava Šabatu v roce 1976 podmíněně propustil - obvodní soud pro Prahu 6. Obtrácíme se proto na světovou veřejnost, aby neustávala v solidárních projevech a nespřavedlivě odsouzeným mluvčím Charty 77.

16. února 1979

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných

Příloha: Odůvodnění konečného návrhu Jana Šabaty

7077

Vážený pane předsedo, vážený soude,
je to poprvé v mém životě, kdy jsem si svoji řeč napsal. Doufám, že situace, kdy je souzen můj otec za něco, o čem se domnívám, že nespáchal, moje počinání ospravedlnuje. Podal jsem odvolání, protože jsem byl přítomen soudnímu jednání první instance a mám k rozhodnutí příslušného soudu zásadní výhrady. Podal jsem je také proto, že jako syn Jaroslava Šabaty mohu podat hodnověrné svědectví o jeho osobnosti a zásadách. Nekladu si za cíl rozehnat případ po právní stránce. K tomu je zde povolán otcův advokát, proto budu hovořit o svém obžalovaném otci. Vážený pane předsedo, když člověk s někým žije řadu let v jednom bytě, když ho zná ve chvílích klidu i rozčílení, má málo hodnověrně svědčit o jeho charakteru, způsobu reakcí, zvyklostech a vyjadřování.
Problaňuji proto jasně a srozumitelně, s nanejvýšjším přesvědčením o pravdivosti otcoví otcoví výpovědi, že otec nikdy nemohl říci nadávku "Ty kurvo esenbácká". Nemá k tomu předpoklady, jako nemá předpoklady stát se mistrem světa ve vzpírání těžké váhy. Proč? Je to možné teoreticky, ale ne prakticky. Proč? Otec byl vychován v křesťanské rodině, a i když se vyvíjel v ateistu a dialektického materialistu, etické kořeny křesťanské morálky v něm zarostly příliš hluboko, aby mohly šásem vymizet. Mohu to posoudit tím spíše, že já sám jsem o generaci mladší a byl jsem vychován k ateismu a materialistickému světovému názoru. Otec, ať mi to promine, má na vyjadřování a puritánský názor. Mnohokrát se mi stalo, že když jsem vypustil s úst nějaké hrubší slovo, stačilo např. "vůl" nebo "bíbeč" a k tomu ještě nikoli zle míněné, reagoval na mě výčitkou a napomenutím, i když v jeho stylu jasně např. "No, no, synu", nebo podobně. Hrubé vyjadřování je mi cizí a vždy se mi zjevně příšilo. Ani milácké řeči nemám rád. Mohl bych nepochybovat, kdyby byl obviněn z nadávky "Ty darebáku", a, kdyby odmítl o tomto bodě vyprávět. Ale "Ty kurvo esenbácká", neohl-řici, protože k tomu není usměřen. A protože to neřekl, proto se tak vášnivě tomto nařčení brání. Otec nemá důvod lhát, protože jediné, co ho může ubránit je pravda. Nemá důvod zapírat, protože nikomu mimo sebe nemůže ublížit. Nemůže lhát, protože se se přiznal k políšku, který sám o sobě, dlehládmto od okolností za jakých byl dán, je důvodem k daleko vyššímu trestu. Vyprávěl od začátku stejně, neměnil výpověď, bránil se holou pravdou. Mohlo by se zdát, že mezi tím, že dal facku, a mezi jeho odmítnutím nařčení z nadávky je rozpor. Že z jednoho vyplývá druhé. Není to tak. Každý člověk, který se cítí být člověkem, a který má lidskou důstojnost, si tuto důstojnost musí hájit, aby zůstal tím čím je. Jsou určité hranice, za které nemůže jít. Člověk snese mnoho, ale ponižování své důstojnosti nesmí snášet. Otec se nebránil fyzickému násilí, nebránil se osobní prohlídce. Tou fackou řekl dost nemyslnému ponižování lidské důstojnosti. A ne jenom své ale všech těch, kteří se nedokáží bránit, a přesto chtějí být lidmi. Chápu jeho počinání a souhlasím s ním. Člověk, který uhoří z těchto důvodů, nedoprovodí úder nadávkou, protože ví, co je to ponižování a nemůže se na stejnou úroveň, aby oplácel ponižování ponižováním. V soudním jednání v první instanci byla facka brána jako vedlejší, nadávka jako hlavní. Plyne to ze samotné žaloby. Co je smyslem této změny? Nevím. Ví, ale jaký důsledek má tato změna. Tím, že je opomíjeno to, co se stalo, i když jinak než tvrdí svědčíři příslušníci, tím, že je kladen důraz na něco, co se dle logiky věci a mého pevného přesvědčení nestalo, mění se celý charakter případu. Jsem přesvědčen, že otcí nejde o trest odnětí svobody, nakonec, je politikem v opozici a zná riziko tohoto postoje, jde mu o něco daleko důležitějšího, jde mu o lidskou pověst a jeho politickou hrdost. Jde mu o samé základy jeho bytí. V dějinách se mnohokrát ukázalo, že většina nemají mít vždy pravdu. A já jsem přesvědčen, že v tomto případě je pravda na straně mého otce. Doufám, že vážený soud pečlivě zváží všechny okolnosti, že nedopusť, aby rozsudkem udělal z otce někoho jiného než je, protože ať je jakýkoli, je v první řadě čestný občan a člověk. Navrhnuji proto, aby soud zrušil rozsudek první instance a obžalovaného sprostil obžaloby.

Jan Šabata, Brno, Havlíčkova 53, odvolatel

64/44 d.p. 3027

Ve večerních hodinách dne 17.1.1979 byl velvyslanectví Rakouské spolkové republiky předán dopis mluvčího Charty 77 a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných s prosbou o intervenci za uvězněného mluvčího Charty 77 dr. Jaroslava Šabatu.

Velvyslanectví bylo požádáno, aby tento dopis předalo rakouskému spolkovému kancléři dr. Brunovi Kreiskému u příležitosti jeho návštěvy v Československu.

Vážený pane spolkový kancléři!

Signatáři a stoupenci Charty 77 vysoce oceňují Váš pevný postoj v otázce dodržování lidských a občanských práv a hluboce si váží podpory, kterou jste jim a jejich úsilí vícekrát poskytl.

U příležitosti Vaší krátké návštěvy v Československu si Vás proto dovoluujeme, znovu upozornit na případ dr. Jaroslava Šabaty, mluvčího Charty 77, a požádat Vás o intervenci v jeho prospěch. Dr. Jaroslav Šabata byl v minulých dnech na základě vykonstruovaného a zjevně politicky motivovaného obvinění odsouzen k 9 měsícům vězení. Stalo se tak navzdory mimořádně četným protestům z řad naší i světové demokratické veřejnosti, která právem vidí v uvěznění a odsouzení dr. Jaroslava Šabaty přímý útok jak na Chartu 77 a její úsilí o základní lidská práva, tak na samotné principy vzájemného soužití států, vyjádřené m. j. závěrečným aktem Helsinské konference.

Pro Vaši informaci přikládáme podrobnou zprávu o případu dr. J. Šabaty. Děkujeme Vám za laskavé přijetí tohoto dopisu a za všechny případné kroky, které v této věci učiníte.

S úctou

Dr. Ladislav Hejdánek
mluvčí Charty 77

V Praze 17. ledna 1979

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných

Dopis mluvčího Charty 77 Ladislava Hejdánka a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných rakouskému kancléři Bruno Kreiskému se žádostí o pomoc Jaroslavu Šabatovi u příležitosti jeho návštěvy v Československu, 17. 1. 1979 (LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. III/7, kart. 45)

15/27 (1)
SWEDISH SOCIAL DEMOCRATIC PARTY

THE EXECUTIVE BOARD

S-105 60 STOCKHOLM

TELEPHONE 14 03 00

TELEX 106 83 SAPINFO S

349

Václav Šabata
Leystasse 106/III/8
A-1200 WIEN Österreich

1978 12 11

Dear Mr. Šabata,

Many thanks for your two letters. I have read about your father's tragic situation with deep indignation. As far as I could gather he is the victim, like so many others in the CSSR today, of a system that is so weak that it even has to harass and persecute the innocent and the sick.

I would like you to know that I have written to the Embassy of the CSSR demanding among other things that your father's trial should be attended by foreign observers.

Yours sincerely,

Olof Palme

/eo

Dopis předsedy švédské sociální demokracie Olofa Palmeho Václavu Šabatovi obsahující informace o krocích podniknutých na podporu jeho otce, 11. 12. 1978 (LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/17, kart. 45)

MEETING INTERNATIONAL CONTRE LA REPRESSION

**LUNDI 29 JANVIER, 20 H 30, Grande salle de la MUTUALITE
24, rue Saint-Victor, 75005 Paris, métro Maubert-Mutualité**

« *L'être humain n'est pas un chien. L'être humain doit vivre libre...* » Voilà ce que le camarade Jaroslav Sabata a jeté à la face de ses juges, le 11 janvier, devant le tribunal de Hradec-Kralové qui venait de le condamner à 9 mois de prison.

« *Mais n'avez-vous donc pas compris la leçon de votre précédente condamnation ?* », s'écrie le bureaucrate en toge d'hermine ?

« *Si, j'ai compris la leçon, et je sais que je continuerai à parler bien haut, comme je l'ai toujours fait* », a répliqué Sabata.

Vieux militant communiste opposé au stalinisme dès les années 1950, l'un des trois députés au Parlement fédéral tchécoslovaque à voter contre le « diktat de Moscou » fin août 1968, élu membre du CC du PC tchécoslovaque par le XIVe Congrès clandestin, Jaroslav Sabata a déjà été condamné en août 1972 à six ans de prison, puis libéré fin 1976 avec Jiri Müller, à la suite d'une vaste campagne internationale.

Désigné début avril 1978 comme porte-parole de la Charte 77, arrêté le 1er octobre alors qu'il se rendait, sur la frontière polono-tchèque, à la troisième réunion commune du KOR et de la Charte 77, le voilà condamné une nouvelle fois à 9 mois de prison.

Sabata refuse de plier. Il ne s'incline pas. Il tient tête à ses juges.

A la tribune de la Mutualité, Jiri Pelikan recevra la copie des 500 premiers télégrammes adressés à l'ambassade de Tchécoslovaquie par des milliers de travailleurs, de militants et de jeunes qui, refusant toutes les raisons d'Etat et toutes les tutelles bureaucratiques, exigent :

LIBERTE POUR JAROSLAV SABATA !

« *L'être humain n'est pas un chien. L'être humain doit vivre libre...* »

Le peuple basque a repoussé massivement la camisole de force que la monarchie franquiste veut lui imposer sous le nom de Constitution.

Voilà pourquoi les militants basques sont pourchassés, emprisonnés, torturés dans les prisons de Juan Carlos. Les représentants des Comités pour l'amnistie, pour la libération des prisonniers politiques basques seront, à la tribune de la Mutualité, les porte-parole du combat de tout le peuple basque pour son indépendance et sa liberté.

LIBERTE POUR LES MILITANTS DE L'INDEPENDANCE DU PAYS BASQUE

**LIBERTE POUR LES MILITANTS DE CATALOGNE, DE GALICE
POUR TOUS CEUX QUI VEULENT EN FINIR AVEC LA MONARCHIE
ET LES INSTITUTIONS REPRESSIVES HERITEES DU FRANQUISME !**

**LIBERTE EN FRANCE, POUR LES MILITANTS BASQUES
QUI DOIVENT BENEFICIER DE TOUTES LES GARANTIES
ET DU STATUT DE REFUGIES POLITIQUES !**

PRENDRONT LA PAROLE,

sous la présidence de Pierre LAMBERT, du comité central de l'Organisation communiste internationaliste (pour la reconstruction de la IVe Internationale) :

Carmelinda PEREIRA, député socialiste indépendant (Portugal)

Edmund BALUKA, ancien dirigeant du comité de grève de Szczecin en janvier 1971 (Pologne)

Jordi GIL, dirigeant de l'Esquerra Nacional de Catalogne (Espagne)

F. GUILLAUME, sénateur du Parti socialiste (Belgique)

Tom LITTERICK, député du Labour Party (Angleterre)

Michael MULLEN, Secrétaire général, Irish Transport and General Workers Union (Irlande)

Un représentant du Sinn Fein (Mouvement républicain irlandais)

Un représentant des Comités pour l'amnistie du Pays Basque et leur avocat Mre Miguel CASTELLS

Ricardo NAPURI, secrétaire général du Parti ouvrier marxiste révolutionnaire (section péruvienne du Comité d'organisation pour la reconstruction de la IVe Internationale), député du FOCEP (Front ouvrier paysan étudiant et populaire) à l'Assemblée constituante (Pérou)

Jiri PELIKAN, dirigeant de l'Opposition socialiste tchécoslovaque

R. RIZQUEZ, secrétaire général pour la Catalogne de l'Union générale des travailleurs (Espagne)

Rupert SCHROETER, ancien prisonnier politique en RDA, expulsé en RFA (Allemagne)

Mre Yves DECHEZELLES, avocat, défenseur de Philippe Ries en Pologne

Alexandre HEBERT, secrétaire général de l'UD FO de Loire-Atlantique

Philippe RIES, militant de l'OCI

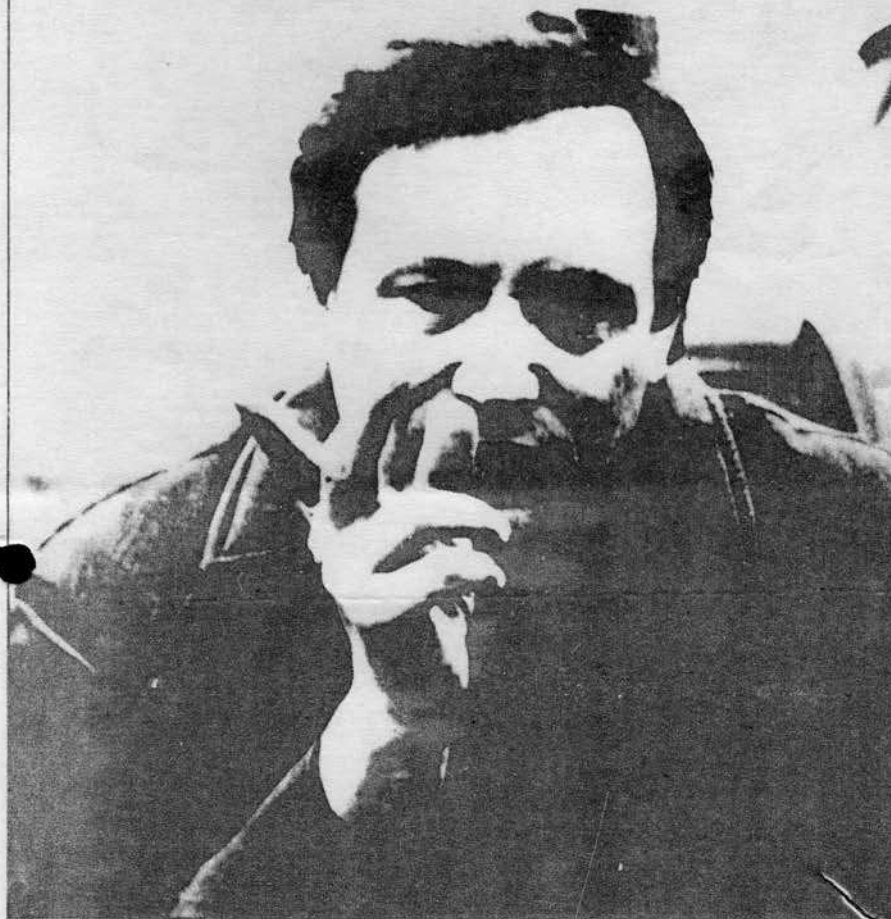
Leták s výzvou k účasti na mítinku v Paříži 29. ledna 1979 za osvobození Jaroslava Šabaty a dalších politických vězňů a s informací o chystaném předání kopií telegramů na podporu Šabaty, které byly zasílány Jiřímu Pelikánovi, československému velvyslanectví (LP, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/26, kart. 45)

Tiré à part de **Listy**, édition française
n° 10 1er trimestre 1979

15/5

LIBÉREZ SABATA !

328

JAROSLAV SABATA

Né en 1927. Secrétaire régional du PCT à Brno pendant le « Printemps de Prague ». Elu au CC par le 14e congrès clandestin (août 1968). Vote contre le diktat de Moscou, accepté par Dubcek, qui légalise l'occupation. Arrêté en novembre 1971. condamné en août 1972 à six ans et demi de prison à régime sévère. Libéré sous conditions, grâce à une campagne internationale, le 10 décembre 1976. Parmi les premiers signataires de la *Charte 77* ainsi que sa femme et ses trois enfants. Signataire du manifeste des « socialistes indépendants » *Cent ans de socialisme tchèque* (voir *Listy*, éd. française, n° 8) le 6 avril 1978. Remplace à la même date Jiri Hajek comme porte-parole de la *Charte 77*. Artisan de la coopération entre la *Charte 77* et le KSS-KOR polonais. Arrêté le 1er octobre 1978 alors qu'il allait participer à la troisième réunion commune polono-tchécoslovaque. Condamné le 11 janvier 1979 à neuf mois de prison à régime sévère, il risque de faire en outre les 18 mois restant de sa première peine.

Leták vyzývající k osvobození Jaroslava Šabaty s informacemi o jeho životě a perzekuci publikovaný jako součást francouzského vydání časopisu *Listy*, 1979 (*LP*, sb. VONS, inv. č. 288, sign. IV/33, kart. 45)